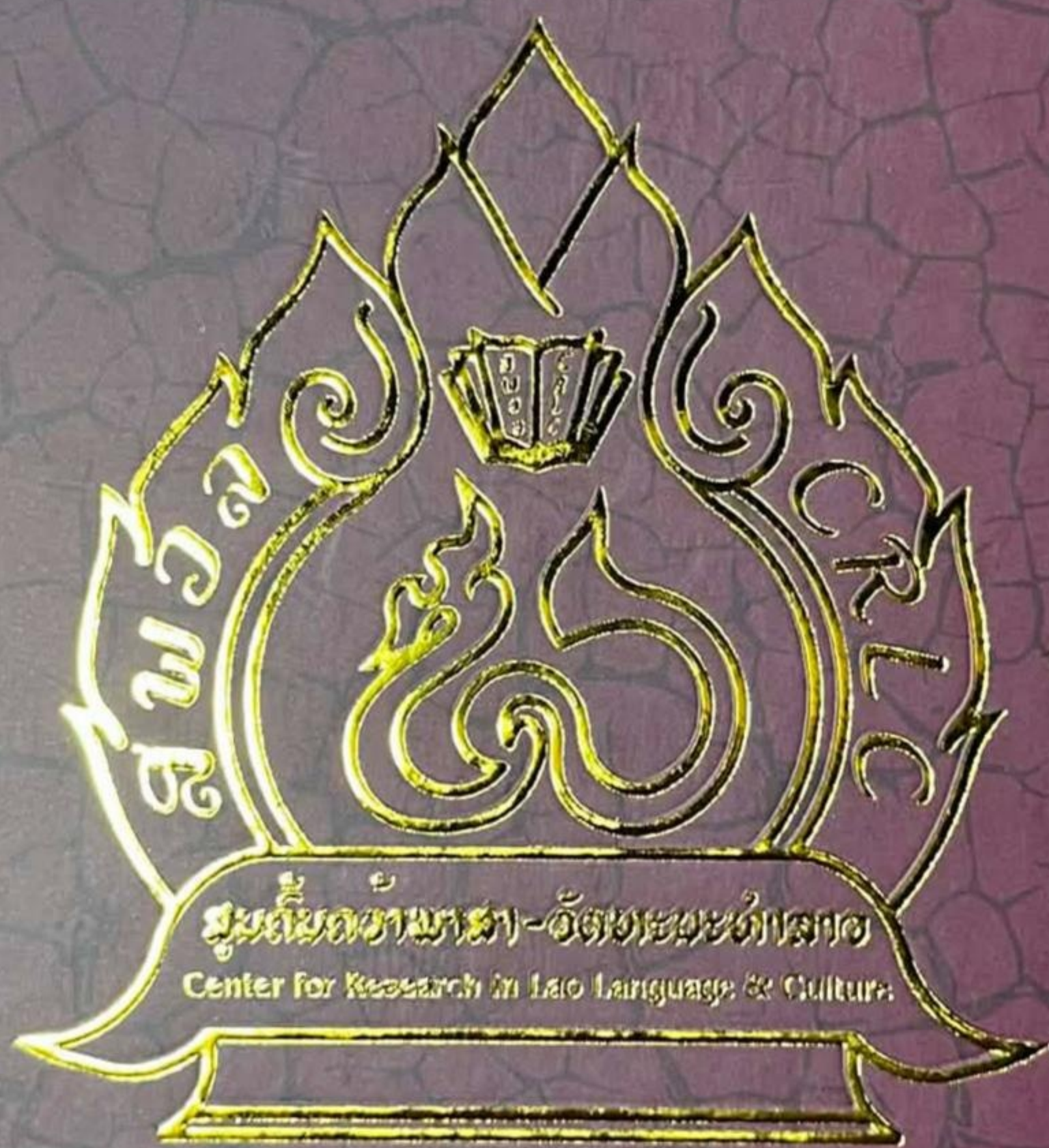

ວັດທະນະທຳນຸກົມ
ພາສາສາລາວ

ສູນຄົ້ນຄວ້າພາສາ-ວັດທະນະທຳລາວ

2025

ວັດຈະນານຸກົມ ພາສາລາວ

ສູນຄົ້ນຄວ້າພາສາ-ວັດທະນະທຳລາວ

2025

ວັດຈະນານຸກົມພາສາລາວ

ຄະນະຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ຮຽບຮຽງ

ບົວລີ ປະພາພັນ

ບຸນເລີດ ແສງສຸລິນ

ແສງພິ່າ ໂຫລານຸພາບ

ໄພວັນ ມາລາວົງ

ແສງຈັນ ສຸຂະເສມ

ນູ ໄຊຍະສິດທິວົງ

ຄອນສະຫວັນ ຢ່າງ

ບັນນາທິການ

ຄະນະກຳມະການວິຊາການສູນ

ຜູ້ຮ່ວມງານ

ເຈມ ອາ. ແຊັມເບີເລນ (James R. Chamberlain)

ສົມໄພ ວິໄລສັກ

ນາທານ ບາເດີນັອກ (Nathan Badenoch)

ທອງຫຼໍ່ ດວງສະຫວັນ

ຈັດໜ້າ-ສິລະປະ

LDKD Design

ຄຳພຸດ ເທບພະນົມ

ISBN: 978-9932-423-42-2

ທະບຽນພິມ: 397/ວພຈ13102025

ພິມຄັ້ງທີ 1 : 2 ທັນວາ 2025 ຈຳນວນພິມ 1000 ຫົວ

ຈຳນວນ: 1055 ໜ້າ, ຂະໜາດ: 19x27 ຊມ

ພິມທີ່: ໂຮງພິມລາວຢູນິບຣິນ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ

© ສະຫງວນລິຂະສິດ 2025 ສູນຄົ້ນຄວ້າພາສາ-ວັດທະນະທຳລາວ

ຂໍ້ມູນທາງບັນນານຸກົມຂອງທ້ອງສະໝຸດແຫ່ງຊາດ

ບົວລີ ປະພາພັນ ແລະຄະນະ

ວັດຈະນານຸກົມພາສາລາວ/ບົວລີ ປະພາພັນ ແລະຄະນະ. -ວຽງຈັນ : ສູນຄົ້ນຄວ້າພາສາ ແລະ ວັດທະນະທຳລາວ, 2025

1055 ໜ້າ; 27 ຊມ

1. ວັດຈະນານຸກົມພາສາລາວ

I. ຊື່ເລື່ອງ

495.91913-dc21

ISBN 978-9932-423-42-2

ຄໍາອຸທິດ

**ອຸທິດແດ່ບຸບພາຈານຜູ່ສິດສອນພາສາ,
ວັນນະຄະດີ ແລະ ວັດທະນະທໍາລາວ**

ຄຳນຳສຳນັກພິມ

ວັດຈະນານຸກົມພາສາລາວ ຄົ້ນຄວ້າແລະຮຽບຮຽງໂດຍ ຄະນາຈານ ສູນຄົ້ນຄວ້າພາສາ-ວັດທະນະທຳລາວ ຄະນະອັກສອນສາດ ມະຫາວິທະຍາໄລແຫ່ງຊາດ ເປັນວັດຈະນານຸກົມສະບັບໜຶ່ງ ທີ່ໃຊ້ເວລາຄົ້ນຄວ້າດົນນານພິສິດຄວນ.

ວັດຈະນານຸກົມພາສາລາວ ໄດ້ເພີ່ມຄຳໃໝ່ໃສ່ຫຼວງຫຼາຍ ທຸກຂົງເຂດວຽກງານ ລວມທັງ ຫຼັກຖານຈາກວັນນະຄະດີບູຮານມາປະກອບໃສ່ ແລະ ກຳບອກທີ່ມາຂອງເລື່ອງອີກດ້ວຍ ບັນຈຸສັບ ສຳນວນຈຳນວນ 43.890 ຄຳ.

ວັດຈະນານຸກົມພາສາລາວສະບັບນີ້, ຄະນາຈານສູນຄົ້ນຄວ້າພາສາ-ວັດທະນະທຳລາວທຸກໆ ທ່ານໄດ້ທຸ້ມເທຈິດໃຈ ແລະ ເວລາໃສ່ ເພື່ອເປັນບ່ອນອີງສຳລັບນັກສຶກສາ ທັງປະລິນຍາໂທ ແລະເອກ ຕະຫຼອດ ນັກຄົ້ນຄວ້າທົ່ວໄປທີ່ສົນໃຈຮັກຫອມພາສາຂອງຊາດ.

ສຳນັກພິມມາຕຸພູມ ມີຄວາມພາກພູມໃຈທີ່ສຸດ ທີ່ໄດ້ຜ່ານໜັງສືເຫຼັ້ມນີ້ ອັນຊົງຄຸນຄ່າເປັນ ມໍລະດົກພູມປັນຍາຂອງຊາດສືບຕໍ່ໄປ.

ສຳນັກພິມມາຕຸພູມ

ຄຳນຳ

“ວັດຈະນານຸກົມພາສາລາວ” ສະບັບນີ້ ເປັນວັດຈະນານຸກົມທີ່ບັນຈຸສັບສຳນວນຈຳນວນ 43.890 ຄຳ ເຊິ່ງເປັນສັບທີ່ນຳໃຊ້ທົ່ວໄປໃນສັງຄົມລາວທັງໃນອະດີດ ແລະ ປັດຈຸບັນ. ສັບວິຊາການບາງສັບທີ່ນຳມາບັນຈຸກໍເປັນສັບທີ່ໃຊ້ໃນລັກສະນະເພື່ອການສື່ສານທົ່ວໄປ ບໍ່ໄດ້ລົງເລິກດ້ານວິຊາການແທ້. ສັບຈຳນວນໜຶ່ງເຖິງເປັນສັບໃຊ້ໃນການປາກເວົ້າ, ແຕ່ກໍໄດ້ເກັບເຂົ້າມາເພື່ອປະໂຫຍດ ໃນການເກັບໄວ້ເປັນຄັງສັບ ແລະ ອຳນວຍຜົນໃຫ້ແກ່ນັກສຶກສາຕ່າງປະເທດ ທີ່ຮຽນພາສາລາວໃຫ້ສາມາດເຂົ້າໃຈສັບພາສາທີ່ໃຊ້ປາກເວົ້າສື່ສານກັນໃນສັງຄົມ. ພ້ອມກັນນັ້ນ, ຄຳເຄົ້າປາລີ-ສັນສະກິດຈຳນວນໜຶ່ງທີ່ບັນຈຸໃນວັດຈະນານຸກົມສະບັບກ່ອນໆທີ່ສຶກສາເຫັນວ່າ ບໍ່ປາກົດມີໃຊ້ໃນເອກະສານລາວ ເຊິ່ງດູເໝືອນຈະເປັນສັບກ່າຍຕໍ່ກັນ ຈາກວັດຈະນານຸກົມພາສາອື່ນມາ ແລະ ໃນວັດຈະນານຸກົມສະບັບນັ້ນໆ ກໍບໍ່ໄດ້ລະບຸແຫຼ່ງທີ່ຖືກນຳໃຊ້; ສັບປະເພດນີ້ ກໍຈະໄດ້ຕັດອອກໄປກ່ອນ ເມື່ອໃດພົບຫຼັກຖານຈຶ່ງຄ່ອຍນຳເຂົ້າມາ. ຄຳສັບໃນຄັງສາງວັນນະຄະດີ, ໂດຍສະເພາະວັນນະຄະດີສະໄໝອານາຈັກລ້ານຊ້າງ, ກໍໄດ້ພະຍາຍາມຍົກເອົາຕົວຢ່າງຈາກບົດຕົວຈິງມາເປັນຕົວພິສູດ ທັງນີ້ເພື່ອຕັດບັນຫາຂາຍຄຳລາວໃຫ້ຊາດອື່ນໂດຍຮູ້ເທົ່າບໍ່ເຖິງການ. ນອກຈາກນັ້ນ, ຄຳສັບທີ່ໄດ້ເຄົ້າຈາກພາສາອິນໂດ-ເອີລົບນັ້ນ, ວັດຈະນານຸກົມສະບັບນີ້ ໄດ້ນຳເອົາຄຳເດີມມາບັນຈຸໄວ້ທຳຍນິຍາມເພື່ອໃຫ້ເຫັນທີ່ມາ ແລະ ວິວັດທະນາການຂອງການຫັນສັບພາສາອື່ນມາເປັນສັບລາວ. ແຕ່ລະຄຳສັບຫຼືສຳນວນໃນບັ້ງຄຳ ໄດ້ພະຍາມນິຍາມ ຫຼື ອະທິບາຍໃຫ້ແທດເໝາະກັບການໃຊ້ສັບໃນຕົວຈິງເທົ່າທີ່ເຮັດໄດ້ພ້ອມທັງໄດ້ຍົກຕົວຢ່າງປະກອບຫາກເຫັນວ່າ ກໍລະນີໃດຈະມີບັນຫາໃນການນຳໃຊ້.

ກ່ຽວກັບການສະກົດຄຳ, ວັດຈະນານຸກົມສະບັບນີ້ ໄດ້ຍົກໃຫ້ເຫັນຄວາມເປັນລະບົບຂອງການສະກົດຕາມສຽງຢ່າງເຕັມທີ່ ໂດຍອີງໃສ່ລັກສະນະພາສາລາວ ແລະ ຫຼັກການທາງພາສາສາດມາເປັນບ່ອນອີງ. ຫາກມີກໍລະນີການສະກົດຄຳແປກຕ່າງໄປຈາກການສະກົດຄຳທີ່ທາງການກຳນົດໃຊ້ໃນປັດຈຸບັນ ກໍໄດ້ຂຽນຄຳທີ່ໃຊ້ເປັນທາງການໄວ້ໃນວົງຂີດທັບຄູ່ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ໃຊ້ນຳໃຊ້ຂຽນເອກະສານທາງການ ເຊັ່ນ ສາດສະໜາ/ສາສະໜາ/, ປາດຖະໜາ/ປາຖະໜາ/, ພິພິດທະພັນ/ພິພິທະພັນ/, ...

ຄະນະຮຽບຮຽງພວກເຮົາຫວັງວ່າ ວັດຈະນານຸກົມສະບັບນີ້ ຈະຍົກລະດັບການສະໜອງຄວາມຕ້ອງການຂອງຜູ້ຊົມໃຊ້ໄດ້ດີພໍຄວນ. ເຖິງວ່າຄະນະຈັດທຳໄດ້ມີຄວາມພະຍາຍາມສູງເພື່ອໃຫ້ວັດຈະນານຸກົມສະບັບນີ້ ຕອບສະໜອງແກ່ການຊົມໃຊ້ໃຫ້ມີປະໂຫຍດສູງສຸດ; ແຕ່ກໍບໍ່ອາດປັດສະຈາກໄດ້ສິ່ງຂາດຕົກບົກພ່ອງ. ຄະນະຮຽບຮຽງພວກເຮົາ ຫວັງວ່າຈະໄດ້ຮັບຄຳຕິຊົມຈາກຜູ້ຊົມໃຊ້ເພື່ອເປັນຂໍ້ມູນໃຫ້ໜ່ວຍງານພວກເຮົາຍົກລະດັບວັດຈະນານຸກົມຂອງສູນພວກເຮົາໃຫ້ທັນສະໄໝ ສາມາດຕອບສະໜອງທັນການແກ່ຄວາມຕ້ອງການຊົມໃຊ້ເປັນແຕ່ລະໄລຍະ.

ອັນສຳຄັນອັນໜຶ່ງ, ຄະນະຮຽບຮຽງ ຂໍຈົດຈຳບຸນຄຸນ ແລະ ຂອບອົກຂອບໃຈມາຍັງຄະນະນຳຄະນະອັກສອນສາດ, ພາກວິຊາພາສາ-ວັດທະນະທຳລາວ ແລະ ສູນຄົ້ນຄວ້າພາສາ-ວັດທະນະທຳລາວ ທີ່ໄດ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ແລະ ສະໜອງສະຖານທີ່ ແລະ ອຸປະກອນຮັບໃຊ້ທີ່ຈຳເປັນໃຫ້, ມູນນິທິອາຊີກໍໄດ້ມອບທຶນຈຳນວນໜຶ່ງ ໃຊ້ສຳລັບເກັບກຳຮິບໂຮມຂໍ້ມູນເບື້ອງຕົ້ນ, ໂຮງພິມ “ລາວຢູນິບິນ” ໄດ້ສະໜັບສະໜູນຊ່ອຍພິມຕົ້ນສະບັບໃຫ້ຈຳນວນ 5 ຫົວ. ນອກນັ້ນ, ບັນດາອາຈານສັງກັດພາກວິຊາພາສາ-ວັດທະນະທຳລາວ ກໍໄດ້ໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມືເປັນຢ່າງດີ ຕະຫຼອດຮອດນ້ອງນຸ່ງອະດີດນັກສຶກສາ ກໍໄດ້ນຳເອົາເຈ້ຍ ແລະ ນ້ຳມືກພິມມາຊ່ອຍ ອັນໄດ້ເຮັດໃຫ້ວຽກງານດຳເນີນມາດ້ວຍດີ ແລະ ມີຜົນສຳເລັດໃນທີ່ສຸດ.

ທີ່ສູນຄົ້ນຄວ້າພາສາ-ວັດທະນະທຳລາວ,
ວັນທີ 23 ເດືອນສິງຫາ ຄສ. 2025
ຄະນະຈັດທຳ

I. ພາກສະເໜີ

ກ. ຄວາມເປັນມາ

ສູນຄົ້ນຄວ້າພາສາລາວ ມີໜ້າທີ່ສຶກສາຄົ້ນຄວ້າພາສາລາວທັງໃນດ້ານຄວາມເປັນມາ, ສະພາວະທີ່ເປັນ ຢູ່ ແລະທ່າອ່ຽງຄວນເປັນຂອງຫຼັກພາສາລາວ. ນອກຈາກວຽກງານການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ, ມັນຍັງຕິດພັນກັບພາກ ວິຊາ “ພາສາ-ວັດທະນະທຳລາວ” ຊຶ່ງເປັນສະຖານສຶກສາທີ່ໄດ້ໂຂບໍລິການຫຼັກສູດການຮຽນການສອນພາສາ ແລະວັດທະນະທຳລາວ ທັງໃນລະດັບປົກກະຕິແລະລະດັບອຸດົມສຶກສາທັງພາກຕົ້ນແລະພາກປາຍ (ຫຼັງປະລິນ ຍາຕີ) ແກ່ຄົນລາວແລະຄົນຕ່າງປະເທດ. ໜຶ່ງໃນບັນຫາທີ່ປະສົບເບື້ອງຕົ້ນໃນວຽກງານນີ້ ແມ່ນຄັງສັບພາສາ. ນັກສຶກສາເຄີຍສະເໜີເລື່ອງການຄົ້ນສັບໃນປື້ມວັດຈະນານຸກົມມີຫຼາຍສັບ ບໍ່ໄດ້ບັນຈຸໄວ້ທັງທີ່ເປັນສັບທີ່ໃຊ້ໃນ ຊີວິດປະຈຳວັນ ແລະມີໃນໜັງສືຕຳລາຮຽນວັນນະຄະດີ; ພ້ອມດຽວກັນນັ້ນ, ເຂົາເຈົ້າກໍຂັດຂ້ອງເລື່ອງລະບົບ ການສະກົດຄຳທີ່ບໍ່ເປັນລະບົບເອກກະພາບ. ດ້ານໜຶ່ງກໍເລັ່ງເຫັນວ່າ ພາກວິຊາພາສາ-ວັດທະນະທຳລາວ ເຊິ່ງ ເປັນພາກວິຊາສືບທອດເຮັດໜ້າທີ່ສິດສອນພາສາລາວ ມາບໍ່ຕໍ່າກວ່າຫ້າສິບປີ ຄວນຈະມີວັດຈະນານຸກົມເປັນ ຂອງຕົນເອງ.

ຄະນະນຳສູນຄົ້ນຄວ້າຈຶ່ງຈັດວຽກງານນີ້ເຂົ້າໃນແຜນການສູນ ໂດຍລະດົມໃຫ້ສະມາຊິກສູນໄດ້ສຶກສາ ຄົ້ນຄວ້າທັງສ່ວນຕົວແລະຮ່ວມກັນເປັນກຸ່ມ ດຳເນີນການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ເຜີຍແພ່ຫຼັກພາສາລາວໃນ ຮູບການຕ່າງໆ ທັງໃນສ່ວນບຸກຄົນແລະເປັນຄະນະຄົ້ນຄວ້າ. ສ່ວນບຸກຄົນໄດ້ຈັດພິມປື້ມກ່ຽວກັບການໃຊ້ພາສາ ລາວ, ອອກແພ່ດບຸກສ່ວນຕົວເພື່ອເຜີຍແພ່ແລະໃຫ້ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຫຼັກພາສາ; ພ້ອມນັ້ນກໍອອກບໍລິການວິຊາ ການດ້ານພາສາວັນນະຄະດີແກ່ສັງຄົມ ໃຫ້ຫຼາຍສະຖາບັນການສຶກສາ ແລະສຳນັກງານອົງການທີ່ສະເໜີມາ. ໃນສ່ວນຈັດເປັນກຸ່ມຄົ້ນຄວ້າ, ສູນຄົ້ນຄວ້າໄດ້ຈັດຕັ້ງຄະນະຄົ້ນຄວ້າຮຽບຮຽງ ວັດຈະນານຸກົມພາສາລາວຂຶ້ນ ໂດຍໄດ້ປັກແຮກຕັ້ງເຄົ້າມາແຕ່ປີ 2018, ແຕ່ມາດຳເນີນການເອົາຈິງເອົາຈັງແຕ່ປີ 2022 ເປັນຕົ້ນມາ. ເບື້ອງຕົ້ນ ຕັ້ງເປົ້າໄວ້ແມ່ນເລັ່ງໃສ່ເກັບຄຳຕົກ ເພື່ອເສີມຕື່ມເຂົ້າໃນວັດຈະນານຸກົມທີ່ໃຊ້ອ່າວເປັນທາງການໃນລາວປັດຈຸບັນ ແລະຈັດເປັນກຸ່ມໃຫຍ່ຢາຍໃຫ້ຫຼາຍຄົນຮ່ວມເຮັດ; ແຕ່ເມື່ອດຳເນີນມາກໍພົບວ່າມີຫຼາຍບັນຫາໃນວັດຈະນານຸກົມ ທີ່ມີກ່ອນນັ້ນ ມີອັນຕ້ອງໄດ້ແກ້ໄຂປັບປຸງທັງປະລິມານສັບ, ການນິຍາມ, ທີ່ມາຂອງຄຳ ແລະ ການສະກົດຄຳ. ຈາກບັນຫາດັ່ງກ່າວ ການດຳເນີນການຈຶ່ງຊັກຊ້າແກ່ຍາວ; ພ້ອມນັ້ນ, ການຢາຍເຮັດເປັນກຸ່ມໃຫຍ່ນັ້ນດຳເນີນ ງານໄປໄດ້ຍາກ ຈຶ່ງໄດ້ຄັດຈ້ອນເອົາຈຳເພາະແຕ່ຜູ້ພິເວລາມາຮ່ວມກັນເຮັດ ໃນແຕ່ລະວັນເສົາວັນອາທິດ.

ບັນຫາໃນການຮຽບຮຽງວັດຈະນານຸກົມພາສາລາວ, ນອກຈາກເຕັກນິກ, ເລື່ອງການສະກົດຄຳ ແລະ ການກຳນົດເປົ້າໝາຍຄຳທີ່ຈະເກັບຕ່າງກໍເປັນບັນຫາໜັກ. ນັບແຕ່ມີຂຽນໄວຍາກອນຂຶ້ນມານຳໃຊ້, ການສະ ກົດຄຳໃນພາສາລາວປາກົດວ່າມີບັນຫາມາຕະຫຼອດ ໂດຍສະເພາະແມ່ນການສະກົດຄຳທີ່ໄດ້ມາຈາກພາສາ ອື່ນ. ການສະກົດຄຳທີ່ເປັນຄຳລາວລ້ວນ ເຖິງມີບັນຫາເລັກນ້ອຍແຕ່ກໍຍັງແກ້ບໍ່ຕົກ. ສະເພາະບັນຫາອັກສອນ ນຳ, ອັກສອນຈູງ, ອັກສອນຄວບ ແລະ ພະຍັນຊະນະ ນອກລະບົບສຽງອັກສອນພາສາລາວ: “ຮ” ຍັງອີກກະ ທິກໃນຫົວຜູ້ຊົມໃຊ້ ນັບທັງນັກໄວຍາກອນທີ່ຮຽນມາຈາກຕ່າງສຳນັກ. ຜູ້ເຄີຍສຳຜັດໄວຍາກອນລາວ ພາກອັກ ຂະຫຼະວິທີຂອງຄະນະກຳມະການທໍາສະໝຸດພຸດທະບັນດິດສະພາຈັນທະບຸລີ ກໍຢາກໃຫ້ເອົາຢ່າງໄວຍາກອນສະ ບັບດັ່ງກ່າວ; ຜູ້ເຄີຍຮຽນຕາມຫຼັກໄວຍາກອນລາວຂອງລາດຊະບັນດິດສະພາລາວ ກໍຢາກໃຫ້ຮັກສາອັກສອນ ພິເສດ ຄືຕົວ “ຮ”, ຮັກສາອັກສອນນຳ, ອັກສອນຈູງ ແລະ ອັກສອນຄວບສາມຕົວ “ລ ຮ ວ” ໄວ້; ຜູ້ເຄີຍຮຽນ ໄວຍາກອນລາວຂອງພະແນກສຶກສາສູນກາງກໍເຫັນວ່າຈຳເປັນຫຍັງຕ້ອງຍົກບັນຫາດັ່ງກ່າວມາໃຫ້ ມັນສັບສົນ

ເພາະໂດຍທຳມະຊາດແລ້ວ ຄົນລາວບໍ່ໄດ້ເວົ້າແລະເວົ້າບໍ່ໄດ້ແນວນັ້ນ.

ວັດຈະນານຸກົມສະບັບສູນຄົ້ນຄວ້າພາສາ-ວັດທະນະທຳລາວສະບັບນີ້ ເປັນວັດຈະນານຸກົມຮັບໃຊ້ວຽກງານການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ. ການສະກົດຄຳໃນ “ວັດຈະນານຸກົມ” ສະບັບນີ້ ຈຶ່ງໄດ້ອີງຕາມຫຼັກພາສາສາດ ແລະ ລັກສະນະພາສາລາວ, ພາສາລາວມີລະບົບອັກຂະໜະວິທີ ທີ່ເຮົາເວົ້າໄດ້ໂດຍທຳມະຊາດແນວໃດກໍຂຽນຕາມນັ້ນ. ການອີງຕາມຫຼັກພາສາສາດແລະລັກສະນະພາສາລາວກໍເພື່ອຕ້ອງການຍົກໃຫ້ເຫັນການສະກົດຄຳທີ່ຄວນເປັນໄປຕາມຫຼັກການແຫ່ງລັກສະນະທີ່ເປັນທາດແທ້ຂອງພາສາລາວກັບຫຼັກການການກຳນົດຕາມຫຼັກການທາງໄວຍາກອນທີ່ນັກໄວຍາກອນຄິດກຳນົດຂຶ້ນໃນແຕ່ລະຍຸກສະໄໝ. ລະບົບໜ່ວຍສຽງຕາມຫຼັກພາສາສາດກໍຄືຫຼັກການທົ່ວໄປ, ພາສາລາວມີໜ່ວຍສຽງ 3 ປະເພດ: ສະຫຼະ, ພະຍັນຊະນະ ແລະ ວັນນະຍຸດ.

ຂ. ພາສາແລະອັກສອນ¹

1. ປະເພດຂອງພາສາ

ອີງຕາມການຈັດຕາມຮູບລັກສະນະ, ພາສາລາວຈັດເປັນພາສາຄຳໂດດພາສາໜຶ່ງ ແລະ ເປັນພາສາວັນນະຍຸດ. ລັກສະນະພາສາຄຳໂດດນັ້ນ ຄຳສ່ວນໃຫຍ່ເປັນຄຳພະຍາງດຽວ, ແຕ່ລະຄຳໃນພະຍາງ ປະກອບດ້ວຍ ໜ່ວຍສຽງສະຫຼະ, ພະຍັນຊະນະ ແລະ ວັນນະຍຸດຈຶ່ງອອກສຽງໄດ້ ແລະ ເມື່ອເຄື່ອນໄຫວໃນກຸ່ມຄຳ, ຄຳແຕ່ລະຄຳຈະບໍ່ປ່ຽນຮູບຄຳ:

1). ຄຳສ່ວນໃຫຍ່ ໂດຍພື້ນຖານແລ້ວເປັນພາສາຄຳມີພະຍາງດຽວ: ຄົນ, ສັດ, ໄປ, ມາ, ຂາວ, ດຳ, ... ຄຳສັບທີ່ມີຫຼາຍພະຍາງເຊິ່ງບໍ່ແມ່ນຄຳປະສົມນັ້ນເປັນຄຳປະເພດ:

(1) ຄຳມີໜ່ວຍເສີມ, ພະຍາງໜຶ່ງໃນນັ້ນ ພຽງແຕ່ເປັນຕົວເສີມໃນແງ່ສີສັນດ້ານໃດດ້ານໜຶ່ງເຊິ່ງ ໃນຕົວຈິງ ເມື່ອຕັດອອກກໍບໍ່ເຮັດໃຫ້ຄວາມໝາຍເສຍໄປ ເຊັ່ນ:

ກະຕ່າ = ຕ່າ ອີ່ປູ = ປູ, ກະປູ = ປູ, ອີ່ຫອຍ = ຫອຍ, ກະຕິບ = ຕິບ ເປັນຕົ້ນ.

(2) ຄຳສອນສຽງ: ຮື້ນໆ, ບັ້ງໆບັ້ງ; ຫຼື ຄຳພັນລະນາລັກສະນະ: ຊ້ອຍມ້ອຍ, ອີ່ມຊີ່ມ,

2). ຄຳທຸກປະເພດບໍ່ປ່ຽນຮູບຄຳ ເວລາຄຳນັ້ນໆເຄື່ອນໄຫວເຮັດໜ້າທີ່ໃດໜຶ່ງໃນກຸ່ມຄຳ, ສົມທຽບ: ພາສາລາວກັບພາສາອັງກິດ:

ຂ້ອຍ ເຫັນ ລາວ I see him

ລາວ ເຫັນ ຂ້ອຍ He sees me

ມ້າຕົວນີ້ ແລ່ນ ດີ This horse run well.

ລາວ ເປັນ ຄົນ ດີ He is a good man.

ຄຳ “ຂ້ອຍ” “ເຫັນ” “ລາວ” ແລະ “ດີ” ໃນປະໂຫຍກພາສາລາວຈະຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງໃດ ກໍຮັກສາຮູບເດີມ, ບໍ່ປ່ຽນ ຮູບ ເມື່ອທຽບກັບພາສາອັງກິດ.

2. ອັກສອນ

ອັກສອນ ແມ່ນຮູບແທນໜ່ວຍສຽງລົມປາກ. ອັກສອນລາວ ບັນຍັດຂຶ້ນມາເພື່ອໃຊ້ບັນທຶກພະຍາງ, ຄຳໃນພາສາລາວໃຫ້ໄດ້ຢ່າງຄົບຖ້ວນເຕັມທີ່. ອັກສອນໃນພາສາລາວ ມີສາມໝວດ: ສະຫຼະ, ພະຍັນຊະນະ ແລະ ວັນນະຍຸດ.

2.1 ສະຫຼະ

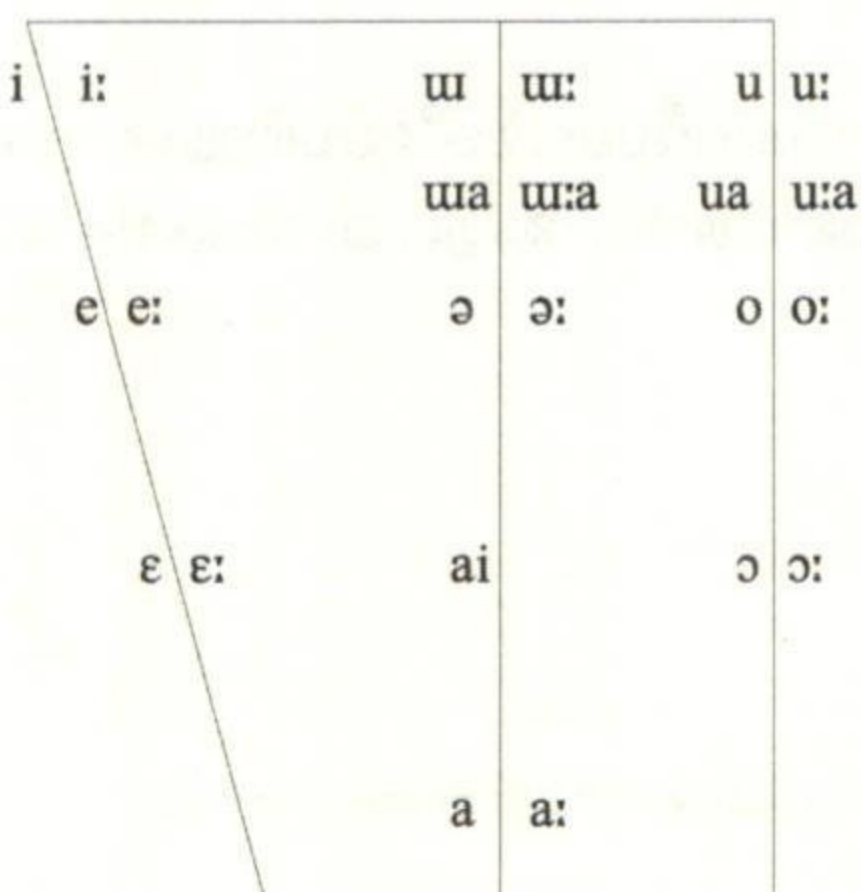
¹ ພັດທະນາຈາກບົດຄວາມຂອງ ບົວລິ ປະພາພັນ “ລັກສະນະພາສາລາວ” ໃນວາລະສານພາກວິຊາພາສາລາວ-ສື່ສານມວນຊົນ, ສະບັບທີ 2 ປີ 2010 ແຕ່ໜ້າ 24 ຫາ 32.

ສະຫຼະທັງໝົດມີ 25 ໜ່ວຍສຽງ, ສະຫຼະປ່ຽວ ມີ 18 ຮູບ ຈັດເປັນຄູ່ສັນຍາວ 9 ຄູ່ ແລະ ສະຫຼະປະສົມ ມີ 7 ຮູບ ຈັດເປັນຄູ່ໄດ້ 3 ຄູ່, ສ່ວນອີກຕົວໜຶ່ງຄື ສະຫຼະ ໄx ບໍ່ມີຄູ່ ແລະ ໄປຕາມຕົວສະກົດອື່ນເພາະບໍ່ມີສຽງ ໃຊ້ໃນພາສາລາວ. ເນື່ອງຈາກສະຫຼະ ໄx ຕົວນີ້ນັ້ນ ມັນເປັນສະຫຼະປະສົມທີ່ເກີດຈາກອັດທະສະຫຼະ ັ ຜັນ ຮູບເປັນ “ອະຢະ” ຫຼື “ເອຢະ” ແລ້ວຜັນຮູບກາຍເປັນ “ັຢ = ໄx”. ສະຫຼະ ໄx ເປັນສະຫຼະປະສົມທີ່ຍັງຄົງ ອັດທະສະຫຼະ “ຢ” ໃນຖານະຄ້າຍຄືຕົວສະກົດ ແລະມີສຽງຜັນເປັນຫຼາຍຈັ່ງຫວະເຊິ່ງອ່າວອອກສຽງໄດ້ຍາກ, ມັນຈຶ່ງເກີດກາຍສຽງໄປຕາມແຕ່ລະຖິ່ນ; ບາງຖິ່ນກາຍເປັນ ັື, ບາງຖິ່ນກາຍສຽງເປັນ ເື, ໃນຊຸມຊົນ ທີ່ດຳລົງຊີວິດຕາມລ້ອງແມ່ນ້ຳຂອງ ແຕ່ພາກກາງຫາໃຕ້ກາຍເປັນສຽງ ໄx=ັຢ. ສ່ວນສະຫຼະ ໄx, ັຳ ແລະ ເືາ ນັ້ນ ບໍ່ແມ່ນສະຫຼະປະສົມໃນກຸ່ມສະຫຼະພະຍາງໄຂ, ພວກມັນເປັນສະຫຼະໃນພະຍາງອັດ: ໄx ໄດ້ມາ ຈາກ ັະ ທີ່ມີຕົວສະກົດ ຢ ($ັະ+ຢ=ັຢ$), ັຳ ໄດ້ມາຈາກ ັະ ທີ່ມີຕົວສະກົດ ມ ($ັະ+ມ=ັມ$) ແລະ ເືາ ໄດ້ຈາກ ັະ ທີ່ມີຕົວສະກົດ ວ ($ັະ+ວ=ັວ$); ແຕ່ນັກປາດລາວໄດ້ຍືມຮູບສະຫຼະສັນຍະລັກຈາກອັກສອນພາສາສັນສະກົດມາແທນ: ັຢ ແທນດ້ວຍ ໄx, ັມ ແທນດ້ວຍ ັຳ; ັວ ແທນດ້ວຍ ເືາ.

1. ຕາຕະລາງສະຫຼະ

		ຮິມສົບບໍ່ມົນ		ສົບມົນ
ສ່ວນລິ້ນ		ສະຫຼະໜ້າ	ສະຫຼະກາງ	ສະຫຼະຫຼັງ
ລະດັບລິ້ນ	ສູງ	ັ - ັື	ັື - ັື	ັຸ - ັຸ
	ອ່າວສູງ	ັຢ - ໄxຢ	ເືອ - ເືອ	ັວຍ - ັວ
	ອ່າວຕ່ຳ	ເືະ - ໄx	ເື - ເື	ໄxະ - ໄx
	ຕ່ຳ	ແືະ - ແx	ໃx	ເືາະ - ັ
			xະ - xາ	

ແຜນວາດສະຫຼະ

ພະຍັນຊະນະລາວ ຈັດເປັນສອງກຸ່ມໃຫຍ່ ພະຍັນຊະນະເຄົ້າ ແລະພະຍັນຊະນະເສີມ.

2.2.1. ພະຍັນຊະນະເຄົ້າແມ່ນພະຍັນຊະນະຕາມໜ່ວຍສຽງ ຫຼືສຽງພື້ນຖານມີ 20 ຕົວ:
ກ ຄ ງ ຈ ຊ ຍ ດ ຕ ທ ນ ບ ປ ພ ຟ ມ ຢ ລ ວ ອ ຮ.

ພະຍັນຊະນະທັງ 20 ຕົວນີ້, ອີງໃສ່ລັກສະນະການຜັນສຽງໃນສຽງສາມັນ, ແບ່ງອອກເປັນສອງກຸ່ມ:

2.2.1.1. ພະຍັນຊະນະທີ່ບໍ່ຖືກສະກັດແຮງ ແລະມີລັກສະນະເສລີໃນເວລາເປັ່ງສຽງ, ມີລະດັບສຽງສູງ ຫຼື ຕ່ຳສະເໝີ ເຊິ່ງໄວຍາກອນມູນເຊື້ອເອີ້ນວ່າ “ອັກສອນຕ່ຳ” ມີຈຳນວນ 12 ຕົວ:

ຄ ງ ຊ ຍ ທ ພ ຟ ມ ຢ ລ ວ ຮ

2.2.1.2. ພະຍັນຊະນະທີ່ກັກລົມໄວ້ກ່ອນການເປັ່ງສຽງ ມີລະດັບສຽງຕ່ຳດິດ ເຊິ່ງໄວຍາກອນມູນເຊື້ອ ເອີ້ນວ່າ “ອັກສອນກາງ” ມີຈຳນວນ 8 ຕົວ:

ກ ຈ ດ ຕ ບ ປ ຢ ອ

2.2.2. ພະຍັນຊະນະເສີມແມ່ນພະຍັນຊະນະທີ່ໄວຍາກອນມູນເຊື້ອເອີ້ນວ່າ “ອັກສອນສູງ” ມີ 12 ຕົວ.

ອັກສອນໝູ່ນີ້ ແມ່ນອັກສອນວັນນະຍຸດ, ເປັນອັກສອນທີ່ສ້າງຮູບແທນສຽງຜັນຂອງສຽງອັກສອນຕ່ຳ. ຄາວບໍ່ທັນກຳນົດໄດ້ວັນນະຍຸດ, ນັກປາດອາຈານລາວໄດ້ສ້າງຮູບອັກສອນສູງຂຶ້ນເພື່ອໃຫ້ເປັນຄູ່ກັບຮູບຈາກ ອັກສອນປາລີສັນສະກິດ 5 ຮູບທີ່ມາພ້ອມກັບພະຍັນຊະນະອື່ນໆ: ຂ ສ ຖ ຕ ຜ ຜ ທ. ສອງຮູບໄດ້ຈາກການປັບ: “ຫ” ໄດ້ຈາກການປັບຮູບ “ຮ” ແລະອີກຮູບໜຶ່ງໄດ້ຈາກການເພີ່ມທາງໃຫ້: “ຜ” = “ຝ”); ສ່ວນອີກ 6 ຮູບໄດ້ ຈາກການເອົາຕົວ “ຫ” ມາປະສົມເປັນໄມ້ຜັນສຽງຈັດຕະວາ ເພື່ອຜັນສຽງພະຍັນຊະນະກຸ່ມໜຶ່ງ (ອັກສອນຕ່ຳ) ເປັນອັກສອນສູງ (ຫງ , ຫຍ, ຫນ, ຫພ, ຫຫ, ຫວ). ເນື່ອງຈາກເປັນອັກສອນຍ່ອຍ, ສຽງພວກມັນສາມາດແທນ “ຫ” ດ້ວຍໄມ້ຈັດຕະວາໄດ້: ຫວາ = ວ່າ, ຫວາຍ=ວ່າຍ, ຫງາຍ=ງ່າຍ. ເມື່ອປະກອບໄມ້ໂທ, ມັນກໍສາມາດແທນດ້ວຍ ໄມ້ຕີໄດ້: ຫ້າ=ຮ້າ, ເຫຼົ້າ=ເລົ້າ ເປັນຕົ້ນ.

2.2.3. ພະຍັນຊະນະທຳໜ້າທີ່ເປັນຕົວສະກົດ

ພະຍັນຊະນະທີ່ທຳໜ້າທີ່ເປັນຕົວສະກົດໃນພາສາລາວ ມີທັງໝົດ 8 ຕົວ: ກ ງ ຍ ດ ນ ບ ມ ວ

2.2.4. ພະຍັນຊະນະກຸ່ມ

ພາສາລາວເປັນພາສາຄຳໂດດ; ສັບສ່ວນໃຫຍ່ເປັນສັບພະຍາງດຽວ ແລະ ພະຍາງແຕ່ລະພະຍາງ ອອກສຽງຈະແຈ້ງ ອັນເປັນເຫດໃຫ້ສຽງພະຍັນຊະນະນຳ, ຈູງ ແລະຄວບ, ນອກຈາກສຽງຄວບທີ່ເກີດຈາກອັດ ທະສະຫຼະ ວ (ຂວາ, ຄວັນ) ຈຶ່ງບໍ່ມີໃຊ້ໃນພາສາລາວ ໂດຍທີ່ພວກມັນຖືກຜັນປ່ຽນເປັນລັກສະນະອື່ນ: ພະຍັນ ຊະນະນຳ (ພຍາ=ພະຍາ, ປເທດ=ປະເທດ, ສຕາ = ສະຕາ, ຈູງ (ສນອງ = ສະໜອງ), ແລະຄວບ (ກລ່າວ = ກະລ່າວ).

2. ຕາຕະລາງພະຍັນຊະນະຈັດຕາມທີ່ມາ

ລັກສະນະສູງ ຈຸດຜະລິດສູງ	ພະຍັນຊະນະກຸ່ມ 21 ຕົວ					ພະຍັນຊະນະບໍ່ຈັດກຸ່ມ 11 ຕົວ			
	ບໍ່ກ້ອງ		ກ້ອງ		ລົມອອກ	ກ້ອງ	ບໍ່ກ້ອງ	ກ້ອງ	ກ້ອງ
	ລົມອອກປາກຢ່າງດຽວ				ປາກ-ດັງ	ລົມອອກປາກຢ່າງດຽວ			ປາກ-ດັງ
	ເບົາ	ໜັກ	ເບົາ	ໜັກ		ເຄິ່ງ ສະຫຼະ	ສຽດສີ	ລົມໜັກ	
ກົກລິ້ນ ລິ້ນໄກ່	ກ k	ຂ kh	ຄ g	-	ງ/ຫງ ງ			ຮ/ຫ h	ອ ?
ກາງລິ້ນ ເພດານ	ຈ c, ɸ	-	ຊ, ɗ ʒ	-	ຍ/ຫຍ ງ	ຢ y, j			
ປາຍລິ້ນ ເຫືອກ	-	-	ດ d	-	-				
ປາຍລິ້ນ ແຂ້ວເທິງ	ຕ t	ຖ th	ທ th	-	ນ/ໜ n	ລ/ຫຼ l	ສ s		
ຮິມສົບ	ປ p	ຜ ph	ພ ph	ບ b	ມ/ໝ m	ວ/ຫວ w	ຟ ɸ f		

ໝາຍເຫດ: ອັກສອນສີເຂັ້ມ ແມ່ນອັກສອນວັນນະຍຸດຫຼືອັກສອນໜ່ວຍສູງຍ່ອຍ.

3. ຕາຕະລາງພະຍັນຊະນະຈັດຕາມພາສາສາດ

	ຮິມສົບ	ຮິມສົບ-ແຂ້ວ	ເຫືອກ	ເພດານແຂງ	ເພດານອ່ອນ	ບ້ອງຄໍ
ບໍ່ກ້ອງ-ອັດ	ປ p		ຕ t	ຈ c	ກ k	ອ ?
ບໍ່ກ້ອງ-ຜິວ	ພ/ຜ ph		ທ/ຖ th	ຄ/ຂ kh		
ກ້ອງ	ບ b		ດ d			
ອອກດັງ	ມ/ໝ m		ນ/ໜ n	ຍ/ຫຍ ງ	ງ/ຫງ ງ	
ຖູ-ບໍ່ກ້ອງ		ຟ/ຝ f	ຊ/ສ s			ຮ/ຫ h
ຂ້າງລິ້ນ-ກ້ອງ			ລ/ຫຼ l			
ເຄິ່ງສະຫຼະ	ວ/ຫວ w			ຢ y, j		

2.3 ວັນນະຍຸດ

ໜ່ວຍສຽງວັນນະຍຸດ ໂດຍພາບລວມມີ 7 ໜ່ວຍບົ່ງບອກ 7 ລະດັບ. ແຕ່ເນື່ອງຈາກຄົນລາວສ່ວນຫຼາຍ ຜັນສຽງລະດັບຜັນໄມ້ທີ 5 (ເອກຕ່ຳ) ກັບລະດັບ 3 (ເອກສູງ) ກາຍສຽງເປັນລະດັບສຽງດຽວກັນ, ໜ່ວຍສຽງ ວັນນະຍຸດ ຈຶ່ງຍັງພຽງ 6 ໜ່ວຍສຽງ:

ກ. ສຽງສະເໝີ ບໍ່ປ່ຽນລະດັບ ມີສາມລະດັບ

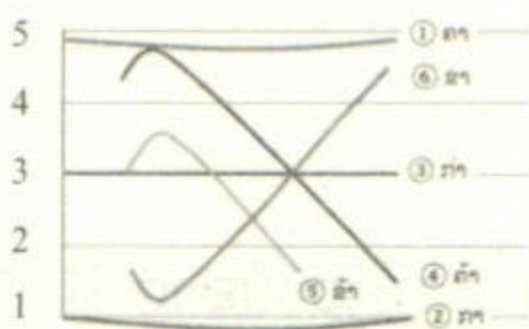
1. ສຽງສູງສະເໝີ (IPA: [11] ຫຼື [55]*) ໄດ້ແກ່ສຽງສາມັນ 1 ເປັນສຽງພະຍາງຂອງອັກສອນຕ່ຳທີ່ບໍ່ມີ ຮູບໄມ້ວັນນະຍຸດ: ຄາ, ທານ, ເນີນ ເປັນຕົ້ນ.
2. ສຽງກາງສະເໝີ (IPA: [44] ຫຼື [33]) ເປັນສຽງພະຍາງທັງສາມໝວດອັກສອນທີ່ມີໄມ້ເອກ: ຄ່າ, ກ່ານ, ສີ່ ເປັນຕົ້ນ.
3. ສຽງຕ່ຳສະເໝີເນັ້ນ (IPA: [44] or [11]) ໄດ້ແກ່ສຽງສາມັນ 2 ເປັນສຽງພະຍາງຂອງອັກສອນກາງທີ່ ບໍ່ ມີໄມ້ວັນນະຍຸດ: ປາ, ກິນ, ບິງ ເປັນຕົ້ນ.

ຂ. ສຽງຜັນປ່ຽນ ມີສາມລະດັບ

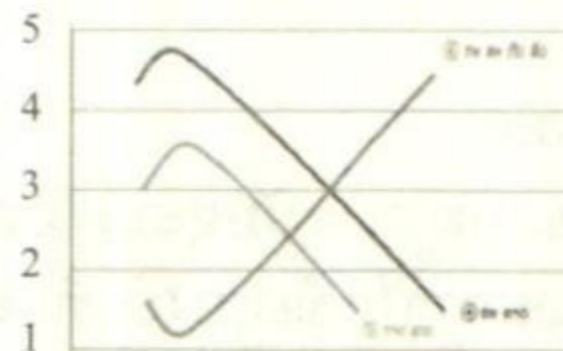
1. ສຽງສູງ-ຕົກ (IPA: [V] ຫຼື [51]) ໄດ້ແກ່ສຽງທີ່
 - (1) ປະກອບໄມ້ໂທໃນອັກສອນຕ່ຳແລະກາງໃນພະຍາງເປັນ: ກ້າທ້າ, ຕົ້ນພ້າວ, ຕ້ອຍແກ້ມ, ດ້ວຍ ໄມ້ຄ້ອນ ເປັນຕົ້ນ.
 - (2) ສຽງພະຍາງຕາຍໃນອັກສອນຕ່ຳ: ຄະ ຄາດ ທັດ ທາດ ເປັນຕົ້ນ.
 - (3) ສຽງພະຍາງຕາຍອັກສອນກາງສະຫຼະຍາວປະກອບໄມ້ໂທ: ກ້າດງ, ຕ້າດງ ເປັນຕົ້ນ.
2. ສຽງກາງ-ຕົກ (IPA: [V] ຫຼື [31]) ໄດ້ແກ່
 - (1) ສຽງອັກສອນກາງ (ຫຼືອັກສອນຕ່ຳ) ທີ່ມີໄມ້ຕີ ແລະ ສຽງອັກສອນສູງທີ່ມີໄມ້ໂທ: ກ້າ, (ຮ້າ) ທ້າ ເປັນ ຕົ້ນ.
 - (2) ສຽງອັກສອນກາງແລະອັກສອນສູງສະຫຼະຍາວພະຍາງຕາຍ: ກາດ, ຈາກ, ເຂດ, ແສບ, ໂຫດ ທັງມ ເປັນຕົ້ນ.
3. ສຽງຕ່ຳ-ຂຶ້ນ: (IPA: [1] ຫຼື [24]) ໄດ້ແກ່
 - (1) ສຽງອັກສອນກາງທີ່ມີໄມ້ຈັດຕະວາ ແລະ ສຽງອັກສອນສູງພະຍາງເປັນ: ເປົ່າ, ສາ ເປັນຕົ້ນ.
 - (2) ສຽງອັກສອນກາງແລະສູງປະກອບສຽງສັ້ນໃນພະຍາງຕາຍ: ກະ ກັດ, ສະ ສັດ ເປັນຕົ້ນ.

ແຜນວາດວັນນະຍຸດ

ພະຍາງເປັນ

ພະຍາງຕາຍ

3. ການສ້າງຄຳ

3.1. ຄຳເຄົ້າລາວ

1). ການກຳນົດຫຼືບັນຍັດຂຶ້ນເອົາຕາມລຳພັງ

ສັບປະເພດນີ້ເປັນສັບພື້ນຖານທີ່ກຳນົດຂຶ້ນໂດຍທຳມະຊາດສັງຄົມລາວເຊິ່ງມີມາພ້ອມກັບການກຳເນີດສັງຄົມລາວແຕ່ເບື້ອງຕົ້ນ ໂດຍອາໄສການປັບປຸງນະດັບສຽງໃນຄຳທີ່ບັນຍັດຂຶ້ນ ໃຫ້ເກີດມີຄວາມໝາຍແຕກອອກໄປ ເຊັ່ນ ມາ ມ່າ ມ້າ, ເລົາ ເລົ່າ ເລົ້າ ເລົ້າ (ເຫຼົ້າ) ເລົ່າ (ເຫຼົ້າ), ປາ ປ່າ ປ້າ ເປັນຕົ້ນ.

2) ການປະສົມຄຳ ແລະການບັນຍັດຄຳ

ນຳເອົາຄຳພື້ນຖານ ແລະ ຄຳປຸງນະດັບສຽງມາປະສົມກັນໃຫ້ໄດ້ສັບໃໝ່ຂຶ້ນມາ: ຫໍພັກ, ໂຮງຮຽນ, ຫ້ອງພັກ, ເຮືອນນອນ ເປັນຕົ້ນ.

3.2. ຄຳເຄົ້າຕ່າງປະເທດ

ການນຳສັບຈາກພາສາອື່ນມາໃຊ້ນັ້ນ, ສັບນັ້ນໆ ຕ້ອງໄດ້ດັດປັບໃຫ້ເຂົ້າກັບລັກສະນະທຳມະຊາດຂອງພາສາລາວ ໂດຍຈະປັບໜ່ວຍສຽງແຕ່ລະໜ່ວຍສຽງຕາມສາມາດ. ປາກົດການນີ້ເກີດມີໃນທຸກພາສາ, ພາສາໃດກໍມີແລະກໍມີການປຸງແປງໄປຕາມລັກສະນະສະເພາະຕົວຂອງແຕ່ລະພາສາ. ພາສາຕ່າງພາສາເຖິງຮັບເຄົ້າຈາກພາສາດຽວ, ແຕ່ກໍຈະດັດປັບແຕກຕ່າງກັນໄປ ດັ່ງ ພາສາຝະລັ່ງ ແລະພາສາອັງກິດ ຮັບເຄົ້າຈາກລາແຕັງ:

L: Duo (2) = F: Deux, E: Two

L: Nodus (ຕູດຕາ, ຂອດ) = F: Noeud, E: Node

L: Negar (ເສີຍເມີຍ) = F: Negliser, E: Neclect ເປັນຕົ້ນ.

ການດັດປັບນີ້, ບາງກໍລະນີກໍໄກຈາກເຄົ້າ ຈົນເຈົ້າຂອງພາສາເດີມຫຼືເຮົາເອງ ຖ້າບໍ່ໄດ້ສຶກສານິລຸກຕິສາດກໍສາມາດບອກໄດ້ວ່າມັນມາແຕ່ພາສາໃດ ດັ່ງ “ເຄາະ” ໃນ “ເຄາະເຂັນ” (ປ., ສ. ຄະຣະຫະ), “ພອນ” ໃນ “ອວຍພອນ” (ປ.ສ. ວະຣະ), ຊິວໆ (ອ. Chill), ແຊັດ (ອ. Chat) ເປັນຕົ້ນ.

ໃນພາສາລາວ, ການປັບກໍອີງຕາມລັກສະນະຂອງພາສາລາວຕາມແຕ່ລະລະດັບດ້ວຍການປັບໜ່ວຍສຽງແຕ່ລະໜ່ວຍສຽງ ຕາມສາມາດແລະຄວາມເໝາະສົມ. ສັບໃດທີ່ເກີດຈາກພະຍັນຊະນະກຸ່ມ ເປັນຕົວແກນຫຼືຕົວສະກົດ ກໍອາດຕັດອັກສອນທີ່ມີສຽງອ່ອນອອກຫຼືບໍ່ກໍແຍກເປັນພະຍາງຈະແຈ້ງ. ສັບໃດທີ່ມີຫຼາຍພະຍາງກໍອາດຕັດຮອນພະຍາງບາງສ່ວນອອກເພື່ອໃຫ້ເໝາະກັບລັກສະນະພາສາລາວທີ່ເປັນພາສາຄຳໂດດ.

I. ຫຼັກການການຫັນຄຳຕ່າງປະເທດເປັນຄຳລາວ

1. ການປັບໜ່ວຍສຽງ

1) ໜ່ວຍສຽງສະຫຼະ

ຫາກທຽບກັບຫຼາຍຕະກຸນພາສາ, ພາສາລາວມີສະຫຼະຫຼາຍສຽງ, ແຕ່ມັນກໍບໍ່ສາມາດແທນໃຫ້ສຽງສະຫຼະພາສາອື່ນໄດ້ຖືກຕ້ອງ, ເຊັ່ນສຽງສະຫຼະ “u” ໃນພາສາຝະລັ່ງບໍ່ສາມາດທັບແທນດ້ວຍສຽງສະຫຼະ ພາສາລາວໄດ້ ຈຶ່ງປັບໃຊ້ສຽງ ກູ ຫຼື ເວງ ແທນຕາມກໍລະນີຂອງສຽງອ່ານ. Sausure ອາດສະກົດເປັນ “ໂຊຊູ ຫຼື ໂຊເຊວຍ” ເປັນຕົ້ນ.

2) ໜ່ວຍສຽງພະຍັນຊະນະ

(1). ປັບໜ່ວຍສຽງໃນໜ່ວຍສຽງພະຍັນຊະນະ ມີການປັບດັ່ງນີ້:

(1.1) ທັບສັບ ຫາກໜ່ວຍສຽງໃດພໍທຽບໄດ້ ກໍອະນຸໂລມໃຊ້ໜ່ວຍສຽງນັ້ນ ເຖິງວ່າບໍ່ອາດ ຄື ກັນໄດ້ອ້ອຍຕ້ອຍ ດັ່ງ ສຽງ “t” ໃນພາສາອັງກິດ ກັບສຽງ “ຕ” ໃນພາສາລາວ: ຄອມພິວເຕີ້, ພາຕີ ເປັນຕົ້ນ.

(1.2) ຫາກບໍ່ມີໜ່ວຍສຽງໃດໃນພາສາລາວພໍທຽບໄດ້ ກໍປັບແປງມັນໃຫ້ເຂົ້າກັບໜ່ວຍສຽງພາສາ ລາວທີ່ພໍອ່າວສີຄືໆແທນ ເຊັ່ນ,

+ ພະຍັນຊະນະພາສາປາລີຈຳແນກສຽງ 'rll' ແຕ່ພາສາລາວບໍ່ມີສຽງຈຳແນກນັ້ນ ໃຊ້ ລ ແທນໃຫ້ທັງສາມສຽງ. ກໍລະນີ ຕົວ /r,r/ ອາດໃຊ້ ລ ຫຼື ຮ ຕາມຄຳນິຍົມໃນການໃຊ້ຕົວຈິງ.

+ ພະຍັນຊະນະສັນສະກິດ ຈຳແນກສຽງ “ຈ /c,tʃ/, ສ/ɕ,ʃ/ ສ /s/ “ແຕ່ພາສາລາວບໍ່ມີສຽງ ຈຳແນກແນວນັ້ນ ກໍໃຊ້ສຽງ “ສ” ແທນໃຫ້ທັງ 4 ສຽງ ແລະອື່ນໆຕາມອັກສອນລາວໃຊ້ຂຽນຄຳປາລີ-ສັນສະກິດທີ່ກ່າວໄວ້ໃນ ຂໍ້ 4 ຂອງພາກສະເໜີ.

+ ພະຍັນຊະນະພາສາອື່ນໆ ເຊັ່ນ ຝະລັ່ງອັງກິດ ກໍໃນລັກສະນະດຽວ. ພາສາດັ່ງກ່າວ ຈຳແນກ k g s x z,... ໃນພາສາລາວບໍ່ຈຳແນກ ກໍເລືອກໃຊ້ຕາມເໝາະສົມ k g = ກ, s x z = ສ ຫຼື ຊ.

(1.3) ຕັດຫຼືແຍກພະຍັນຊະນະກຸ່ມ

ພະຍັນຊະນະກຸ່ມ, ນອກຈາກສຽງອັດທະສະຫຼະ “ວ” ທີ່ໃຊ້ເປັນຕົວຄວບແລ້ວ ບໍ່ມີໃນພາສາ ລາວນັບທັງທີ່ເປັນຕົວແກນແລະຕົວສະກິດ, ເມື່ອປັບພະຍັນຊະນະກຸ່ມໃນຄຳພາສາອື່ນດຳເນີນໃນບາງກໍລະນີ ດັ່ງນີ້:

• ແຍກເປັນພະຍາງ: clinic = ຄະລິນິກ, Lao plaza = ລາວພະລາຊາ, ພລິກ=ພະລິກ, ມລາຍ=ມາຍ, ກລ່າວ=ກະລ່າວ.

• ຕັດພະຍາງ: ຖ້າບໍ່ແຍກກໍຕັດພະຍັນຊະນະທີ່ມີສຽງອ່ອນເຊິ່ງສ່ວນຫຼາຍເປັນຕົວທີສອງ ອອກ: ປຣັຊຍາ = ປັດຊະຍາ, ຄະລິນິກ = ຄິນິກ, ຫຣັາ=ຣັາ (ຣັາໄຮ່), ມລາຍ=ມາຍ(ໄມ້ມາຍ), ມລິນ=ມິນ ບາງກໍລະນີກໍຕັດຕົວໜ້າ=ລິນ ເປັນຕົ້ນ.

• ຍຸບອັກສອນເຂົ້າກັນ: ປັນຍາ, ປຣັຊຍາ = ຜະຫຍາ, ກຣາບ = ຂາບ, ໄຕຣ = ໄກ, ປຣາສາດ = ຜາສາດ, ວະຊິຣະ = ເພັດ ເປັນຕົ້ນ.

• ປັບປຸງອັກສອນ: ອາດປຸງພະຍັນຊະນະຫຼືສະຫຼະ ຫາກຄຳນັ້ນຂັດກັບການຜັນສຽງຫຼືເປົ້າ ໝາຍການໃຊ້ ດັ່ງ ວ ເປັນ ພ (ວອນ=ພອນ), ວ ເປັນ ຟ (ໂວນເກີ້=ໂຟນເກີ້), ອະເປັນ ອຸ (ກະທະລີ-ກ້ວຍ=ກຸດທະລີ), ອີ ເປັນ ອິ (ກິລາ=ກິລາ, ສິນ=ສິນ) ເປັນຕົ້ນ.

• ພະຍັນຊະນະກຸ່ມເປັນຕົວສະກິດກາງຄຳ ຈະແຍກເປັນພະຍາງຈະແຈ້ງ: paster = ປັດສະເຕີ້, Afghanistan = ອັບຟະການິດສະຖານ ເປັນຕົ້ນ.

• ພະຍັນຊະນະກຸ່ມເປັນຕົວສະກິດຈະຮັກສາແຕ່ຕົວດຽວທີ່ເປັນຕົວແທນສຽງສະກິດໄວ້: ອາທິຕຍະ = ອາທິດ, communist = ຄອມມິວນິດ ເປັນຕົ້ນ.

3) ໜ່ວຍສຽງວັນນະຍຸດ:

ບາງຄຳ ໄດ້ຈາກພາສາທີ່ບໍ່ແມ່ນພາສາວັນນະຍຸດ, ແຕ່ເມື່ອນຳໃຊ້ໃນພາສາລາວເຊິ່ງເປັນພາສາ ວັນນະຍຸດ, ຫາກຄຳໃດ ມັນຂັດໃນການປາກເວົ້າ ກໍໃສ່ວັນນະຍຸດເຂົ້າໄປ: ຝະລັ່ງ, ໂຕໂຍຕ້າ.

2. ຕັດພະຍາງໃນຄຳ

ຄຳທີ່ມີຫຼາຍພະຍາງ ຈະຖືກລົດຫຼືຮອນສ່ວນໃດໜຶ່ງອອກ ເພື່ອໃຫ້ເໝາະກັບລັກສະນະພາສາລາວໃນຖານະທີ່ເປັນພາສາຄຳໂດດ. ຫຼັກການຕັດຮອນມີດັ່ງນີ້:

- 2.1. ຕັດໜ້າ: ນະມັດສະການ=ມັດສະການ, ອັງຊູລີ=ຊູລີ, ອັນເຊີນ=ເຊີນ ເປັນຕົ້ນ.
- 2.2. ຕັດກາງ: ສາສະນະ=ສານ (ພະລາຊະສານ), ດິງພາສາ=ດຽງສາ ເປັນຕົ້ນ.
- 2.3. ຕັດທ້າຍ ມີສອງກໍລະນີ

+ ຕັດທາງທ້າຍຮັກສາພະຍາງໜ້າ: ຈັນທະນະ = ຈັນ (ໄມ້ຈັນ), ອຸບໂປສິດ = ອຸບໂປ, ຄອມພິວເຕີ້ = ຄອມ ເປັນຕົ້ນ.

+ ຕັດທາງທ້າຍປຸງແປງພະຍາງໜ້າ ຈາກພະຍາງໄຂເປັນພະຍາງອັດ: ວະນະ=ວັນ, ຊະນະ=ຊົນ, ພະລະ=ພົນ ເປັນຕົ້ນ.

2.4. ຕັດໜ້າ ແລະທ້າຍ: ອຸໂປສະຖະ = ໂປດ.

3. ຊ້ອນອັກສອນ: ການຊ້ອນອັກສອນແມ່ນການທັນພະຍາງໄຂເປັນພະຍາງອັດ: ຄະມະນາຄົມ = ຄົມ
ມະ ນາຄົມ, ອຸທະກະ = ອຸດທະກະ, ສາສະໜາ = ສາດສະໜາ ເປັນຕົ້ນ.

4. ຊ້ອນພະຍາງ : ນິມົນ=ນິລະມົນ, ມາດາ=ມານດາ ເປັນຕົ້ນ.

5. ເສີມພະຍາງ: ຖ້າເມື່ອຕັດຄຳແລ້ວ, ຄຳນັ້ນໃຫ້ຄວາມໝາຍບໍ່ແຈ້ງກໍເສີມຕື່ມຄຳບອກລັກສະນະ ຫຼື
ໜ້າທີ່ເຂົ້າຕາມທີ່ຢາກສະແດງ ເຊັ່ນ ດິດ=ແຜ່ນດິດ, ຈັນ=ດວງຈັນ, ໄມ້ຈັນ, ຄອມມິວນິດ=ນັກຄອມມິວນິດ,
ລັດທິຄອມມິວນິດ ເປັນຕົ້ນ.

4. ການສະກົດຄຳ

ການສະກົດຄຳ ແມ່ນສະກົດຕາມສຽງທີ່ຄົນລາວເວົ້າໄດ້ ແລະສາມາດບັນທຶກໄດ້ດ້ວຍ ອັກສອນ ລາວ.
ສຽງໃນທີ່ນີ້ ແມ່ນສຽງອຸດົມການຄືເປັນໜ່ວຍສຽງທີ່ສັງຮອມມາຈາກຫຼາຍຖິ່ນໂດຍ ເລືອກເອົາຖິ່ນທີ່ ສົມບູນກວ່າ
ເປັນຫຼັກແລ້ວເສີມຕື່ມສ່ວນທີ່ຂາດໄປຈາກຖິ່ນອື່ນ. ລະດັບສຽງວັນນະຍຸດໃນພາສາລາວ ມີ 6 ລະດັບ ເຊິ່ງບໍ່
ສະເພາະແຕ່ບອກລະດັບຫາກຍັງບອກຄວາມໝາຍຄຳນຳ. ຄຳເຄົ້າໄດ້ຈາກພາສາອື່ນມາໃຊ້ນັ້ນ ຖືກດັດປັບໃຫ້
ເປັນຄຳລາວຕາມລັກສະນະພາສາລາວ.

ຫຼັກການສະກົດຄຳ ແມ່ນສະກົດຕາມສຽງຕາມລັກສະນະພາສາລາວ ຄືເປັນສຽງທີ່ຄົນລາວ ສາມາດ
ປາກເວົ້າໄດ້ ໂດຍໃຊ້ອັກສອນສາມໝູ່: ສະຫຼະ, ພະຍັນຊະນະ ແລະ ວັນນະຍຸດ.

ການສະກົດຄຳທີ່ໄດ້ເຄົ້າຈາກພາສາອື່ນ ກໍດຳເນີນຕາມຫຼັກການດຽວກັນກັບຄຳລາວເພາະທຸກ ຄຳທີ່
ໄດ້ມານັ້ນຕ້ອງໄດ້ທັນເປັນຄຳລາວກ່ອນຈຶ່ງນຳໃຊ້.

III. ອີງຕາມເຫດຜົນທີ່ກ່າວມາ, ການຈັດຮຽບຮຽງວັດຈະນານຸກົມສະບັບນີ້ ໄດ້ຍຶດຫຼັກການພື້ນຖານ ດັ່ງນີ້:

1. ແຫຼ່ງຄຳສັບທີ່ນຳມາບັນຈຸໃນວັດຈະນານຸກົມສະບັບນີ້, ນອກຈາກໄດ້ຈາກວັດຈະນານຸກົມສະບັບ
ຕ່າງໆທີ່ມີກ່ອນໜ້າແລ້ວ ຍັງນຳມາຈາກໜັງສືຕ່າງໆທັງທີ່ເປັນບົດວັນນະຄະດີແລະບົດອື່ນໆ ນັບທັງຄຳສັບທີ່
ສັງຄົມໃຊ້ທົ່ວໄປ ເພື່ອເກັບມາຕື່ມເຕີມໃຫ້ຄັງສັບອຸດົມສົມບູນຂຶ້ນ ແລະ ເພື່ອນຳມາພິສູດສັບທີ່ມີຄວາມສົງໄສ
ວ່າມີຈິງໃນພາສາລາວຫຼືບໍ່; ຖ້າຍົກຈາກບົດກອນມາ ກໍຈະເອົາເຕັມເພື່ອງເພື່ອໃຫ້ເຫັນແວດບົດທີ່ສັບນັ້ນໆ ປາ
ກົດ.

2. ຄຳສັບໃດທີ່ເຫັນວ່າ ພຽງລຳພັງຄຳນິຍາມນັ້ນ ຜູ້ນຳໃຊ້ຈະບໍ່ຮູ້ວ່າໃຊ້ໃນກໍລະນີໃດ ກໍໄດ້ຍົກຕົວຢ່າງ
ການໃຊ້ປະກອບ ເຊັ່ນ ກະສາ 1 ນ. ຜ້າ, ແພບ່ງງ. ຕົວຢ່າງ ອ້າຍຊິຕາຍເປັນຜ້າ ແພກະສາໃຫ້ນ້ອງບ່ຽງ ເບິ່ງເນ.

3. ຄຳທີ່ເປັນລູກຄຳ, ເມື່ອພິຈາລະນາເຫັນວ່າຈະມີບັນຫາໃນການນຳໃຊ້ ກໍຈະໄດ້ນຳມາຕັ້ງເປັນຄຳ
ຫຼັກ ແລະໃຫ້ຄຳນິຍາມຫຼືອະທິບາຍ ເຊັ່ນວ່າ ເຮືອນ ນ. ສູນເຕົ້າໂຮມທີ່ປະສານກັນເປັນລະບົບ ດັ່ງ ເຮືອນກວຽນ,
ເຮືອນຜົມ ເປັນຕົ້ນ. ຄຳ “ເຮືອນກວຽນ” “ເຮືອນຜົມ” ຈະນຳມາຕັ້ງເປັນຄຳຫຼັກແລ້ວໃຫ້ນິຍາມອີກຕໍ່ໜຶ່ງ.

4. ສັບທີ່ໄດ້ເຄົ້າຈາກພາສາຕ່າງປະເທດ ຈະເປັນສັບທີ່ທັນປຸງເປັນສັບລາວ ຕາມລັກສະນະພາສາ
ລາວ ທີ່ຄົນລາວເວົ້າໄດ້ ແລະໃຊ້ສະດວກ ຈະບໍ່ຍຶດຕິດກັບສັບເດີມ ເຊັ່ນ ກາລາລົດ (garage), ລາດາ (radar),
ຝະລັ່ງ (France), ໂປດ (ຈະບໍ່ຂຽນ “ອຸໂປສຖ”) ເປັນຕົ້ນ.

5. ການສະກົດຄຳ ດຳເນີນຕາມຫຼັກການຂຽນຕາມສຽງຕາມທຳມະຊາດຂອງພາສາ ໂດຍຈະອີງຕາມ
ລັກສະນະພາສາລາວ.

- ອີງໃສ່ໜ່ວຍສຽງໃນລະບົບອັກຂະຫຼະລາວເພື່ອສະກົດຄຳທັງຄຳລາວລ້ວນແລະຄຳທີ່ໄດ້ເຄົ້າຈາກ
ພາສາຕ່າງປະເທດ ດັ່ງ ລັດເຊຍ, ຝະລັ່ງ, ກາລາລົດ ເປັນຕົ້ນ.

- ພະຍາຍາງຫຼືຄຳໃນພາສາລາວ ລ້ວນແຕ່ປະກອບດ້ວຍສະຫຼະ, ພະຍັນຊະນະ ແລະ ວັນນະຍຸດ ຈຶ່ງອ່ານອອກສຽງເປັນພະຍາຍາງໄດ້ ດັ່ງ “ປະເທດ” ຈະບໍ່ຂຽນ “ປເທດ”, “ຄະລິນິກ” ຈະບໍ່ຂຽນ “ຄລິນິກ”, “ພະລະ” ຈະບໍ່ຂຽນ “ພລະ” ເປັນຕົ້ນ ຍົກເວັ້ນແຕ່ອັກສອນຄວບ “ວ” ທີ່ໄດ້ມາຈາກອັດທະສະຫຼະ ດັ່ງ ຂວາ, ຄວາມ, ສວາຍ ເປັນຕົ້ນ.

- ເນື່ອງຈາກພາສາລາວເປັນພາສາທີ່ມີທັງພະຍາຍາງໄຂແລະພະຍາຍາງອັດ; ກໍລະນີພະຍາຍາງອັດໃນ ພາສາລາວເປັນພະຍາຍາງອັດແຈບຄືຈະບໍ່ມີສຽງຕົວສະກົດຜິວອອກມາ, ສະນັ້ນຕົວສະກົດໃນພາສາລາວ ຈຶ່ງ ໃຊ້ພຽງ 8 ຕົວກໍເປັນອັນພຽງພໍ: ກ ໆ ຍ ດ ນ ບ ມ ວ. ຕົວສະກົດບາງຕົວ ຈະເປັນຕົວແທນໃຫ້ຫຼາຍຕົວໃນ ກຸ່ມ: ກ (ເປັນຕົວແທນໃຫ້ ຂ ຄ), ດ (ເປັນຕົວແທນໃຫ້ ຈ ສ ຊ ຕ ຖ ທ), ນ (ເປັນຕົວແທນໃຫ້ ລ), ບ (ເປັນຕົວແທນ ໃຫ້ ປ ພ ຟ). ອັກສອນທີ່ຖືເປັນຕົວແທນ ຈະຊ່ອຍໃຫ້ຮູ້ການຈະຊ້ອນອັກສອນໃນຄຳ ເຊັ່ນ “ສຸຂະ” ເມື່ອຊ້ອນຈະຊ້ອນ “ກ” ເພາະ “ຂ” ຂຶ້ນກັບກຸ່ມສະກົດ “ກ”.

- ຄຳຕ່າງປະເທດທີ່ປ່ຽນເປັນຄຳລາວໂດຍຖືກຕັດສ່ວນໃດໜຶ່ງອອກ ກໍຈະຂຽນຕາມນັ້ນ ແລະ ຈະບອກທີ່ມາຂອງຄຳນັ້ນຢູ່ທ້າຍນິຍາມ ເຊັ່ນ ອະນຸສອນ (ປ. ອະນຸສະຣະນະ), ຄອມພິວເຕີ (ອ. Computer), ຄອມ (ເບິ່ງ ຄອມພິວເຕີ).

- ຄຳທີ່ມີສາມຫຼືສີ່ພະຍາຍາງທີ່ລົງທ້າຍດ້ວຍສະຫຼະສຽງຍາວ ແລະສັ້ນທີ່ເປັນພະຍາຍາງເປັນ ຈະເນັ້ນສຽງທີ່ພະຍາຍາງຕົ້ນ ໂດຍສະເພາະພະຍັນຊະນະຕົ້ນພະຍາຍາງເປັນອັກສອນສູງແລະກາງ ຈະຊ້ອນອັກສອນເປັນຕົວສະກົດເຂົ້າ: ສາສະໜາ = ສາດສະໜາ, ເອກະສານ = ເອກກະສານ, ວິທະຍາໄລ = ວິດທະຍາໄລ, ຍົກເວັ້ນ ຄຳທີ່ລົງທ້າຍດ້ວຍສະຫຼະສຽງສັ້ນທີ່ພະຍາຍາງຕົ້ນຄຳເປັນພະຍາຍາງໄຂແລະນຳໃຊ້ເປັນຄຳປະສົມຕາມຫຼັກພາສາ ເດີມດັ່ງ “ສາສະນະ” ໃນ “ສາສະນະພິທີ”. ກໍລະນີພະຍັນຊະນະຕົ້ນພະຍາຍາງເປັນອັກສອນຕ່ຳນັ້ນ ຈະຊ້ອນອັກສອນຫຼືບໍ່ຄົນລາວກໍຈະສາມາດຜັນສຽງໄດ້ສະດວກຢູ່; ແຕ່ເພື່ອຄວາມເປັນລະບົບເອກະພາບກໍຈະຊ້ອນ ອັກສອນຄືກັນ: ວິທະຍາ = ວິດທະຍາ, ພິທະພັນ = ພິດທະພັນ, ເທສະການ = ເທດສະການ, ວິທະຍາໄລ = ວິດທະຍາໄລ ເປັນຕົ້ນ. ເມື່ອມີຄຳອື່ນປະກອບເຂົ້າໜ້າ, ພວກມັນກໍຍັງຮັກສາລັກສະນະເດີມ: ພິພິດທະພັນ, ມະຫາວິດທະຍາໄລ ເປັນຕົ້ນ. ອັກສອນທີ່ນຳມາຊ້ອນແມ່ນຕົວສະກົດທີ່ເປັນຕົວແທນຂອງກຸ່ມດັ່ງ “ສາສະໜາ” ຈະຊ້ອນດ້ວຍ “ດ” ເປັນສາດສະໜາ. ກໍລະນີມັນບໍ່ແທນໃຫ້ຕົວອື່ນ, ມັນຈະຊ້ອນດ້ວຍຕົວມັນເອງ “ຄະມະນາ” ຈະເປັນ “ຄົມມະນາ”.

- ກໍລະນີການກາຍສຽງທີ່ເກີດມີໃນຫຼາຍຖິ່ນ, ແຕ່ຍັງຮັກສາແລະໃຊ້ກັນຢູ່ໃນຖິ່ນໃດໜຶ່ງ ກໍຈະຮັກສາສຽງເດີມໄວ້ ເພື່ອໃຫ້ເຫັນລັກສະນະຈຳແນກ ແລະຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງພາສາ ດັ່ງກໍລະນີ ສຽງສະຫຼະ ໃx ເຊັ່ນ “ຮ້ອງໄຫ້” ກັບ “ມອບໃຫ້”, ແລະ ສຽງຜັນໄມ້ເອກໃນກຸ່ມອັກສອນ “ຖ່ານຫີນ ບັນດາທ່ານ”.

- ກໍລະນີໃດທີ່ຄຳນັ້ນສະກົດຕ່າງກັນລະຫວ່າງຫຼັກການນີ້ ກັບຫຼັກການທີ່ກຳນົດໄວ້ໃນນະໂຍບາຍພາສາຂອງທາງການກຳນົດນັ້ນ, ໃນວັດຈະນານຸກົມສະບັບນີ້ ຈະຂຽນໄວ້ທັງຄູ່ຄຳທີ່ກຳນົດໃນນະໂຍບາຍພາສາ ຈະຂຽນໄວ້ໃນກາງຂີດທັບຄູ່ ເຊັ່ນ ສຸກຂະພາບ /ສຸຂະພາບ/, ສຸກຄະຕິ /ສຸຄະຕິ/ ເປັນຕົ້ນ ແລະກຳນົບທັງກໍລະນີໃນວັດຈະນານຸກົມສະບັບນີ້ ແຍກ “ຜູ້” ກັບ “ຜູ້” ທີ່ໝາຍເຖິງຄົນ ແລະ ເພດຊາຍ, ແຕ່ຕາມຫຼັກການພື້ນ ຖານການນຳໃຊ້ພາສາລາວ ໃຊ້ “ຜູ້” ຄຳດຽວໃນສອງຄວາມໝາຍ. ໃນການຂຽນທາງການ, ຜູ້ໃຊ້ນຳໃຊ້ຄຳໃນຂີດທັບຄູ່ ດັ່ງ ເອກກະລາດ /ເອກະລາດ/ ໃຊ້ ເອກະລາດ, ຜູ້ /ຜູ້/ ກໍລະນີໝາຍເຖິງຄົນ ກໍໃຊ້ “ຜູ້”.

6. ນອກນັ້ນ, ເພື່ອໃຫ້ຮູ້ວ່າຄຳນັ້ນໄດ້ເຄົ້າມາຈາກພາສາອື່ນ ກໍໄດ້ໝາຍທີ່ມາກຳກັບໄວ້ ເທົ່າທີ່ພໍຮູ້ໄດ້, ສະເພາະຄຳທີ່ໄດ້ຈາກພາສາອື່ນໂດຍເອີລົບ ໂດຍສະເພາະປາລີແລະສັນສະກົດອັນເປັນພາສາຕ່າງປະເທດທີ່ ມີອິດທິພົນຕໍ່ພາສາລາວດ້ານຄຳສັບມາກມາຍນັ້ນ ໄດ້ນຳເອົາຄຳເດີມມາບັນຈຸຢູ່ທ້າຍສຸດຂອງນິຍາມເພື່ອ ໃຫ້ສຳນຶກເຫັນແລວວິວັດທະນາການຂອງສັບນັ້ນ. ການສະກົດຄຳຂອງສອງພາສານັ້ນ ອາໄສອັກສອນລາວ ໂດຍໃສ່ສັນຍະລັກໄວ້ໃນພະຍັນຊະນະທີ່ບໍ່ມີໃນພາສາລາວທີ່ກຳນົດໃນນະໂຍບາຍພາສາ ດັ່ງ ສິທທິ, ມັຈຈາ, ສິກສາ, ສາສະຕຣະ, ຈຸລາ.

ຕົ້ນພະຍາງເປັນອັກສອນເຄົ້າແຕ່ລະຕົວ. ການຈັດຮຽງກໍເປັນໄປຕາມລຳດັບຂອງສະຫຼະ, ຕົວສະກົດ ແລະ ວັນນະຍຸດ. ຕົວຢ່າງ: ກ້ຽວ, ກວາ, ກວ່າ; ຄ້ຽວ, ຄວາ, ຄວ່າ; ຮຽວ, ຮວາຍ ເປັນຕົ້ນ.

9) ຄຳຫຼາຍພະຍາງ: ຄຳພະຍາງດຽວຮຽງໄວ້ກ່ອນຄຳຫຼາຍພະຍາງ. ສະເພາະຄຳຫຼາຍພະຍາງກໍຈັດຮຽງລຳດັບຕາມຮູບແບບດຽວກັບຄຳພະຍາງດຽວ ຄື ຖ້າສ່ວນທີສອງເປັນຄຳໃນແມ່ອະອາກໍຈັດຮຽງໄວ້ກ່ອນຄຳໃນແມ່ສະກົດ ຕາມລຳດັບພະຍັນຊະນະຕົ້ນພະຍາງ ແລະ ຫາກມີວັນນະຍຸດກໍຮຽງຕາມລຳດັບວັນນະຍຸດອີກດ້ວຍ.

10) ຄຳດຽວຫຼາຍປະເພດຄຳ: ຫາກວ່າຮູບພາສາໜຶ່ງ ຫຼື ຄຳໜຶ່ງເປັນໄດ້ຫຼາຍປະເພດຄຳ ຮຽງລຳດັບໄວ້ຕາມປະເພດຄຳ ຄື ນາມ (ນ.), ສັບພະນາມ (ສ.), ກິລິຍາ (ກ.), ວິເສດ (ວ.), ຄຳເຊື່ອມ (ຊ.), ຄຳຕໍ່ (ຕ.), ແລະ ຄຳອຸທານ (ອ.) ແຕ່ລະປະເພດຄຳແມ່ນໃຊ້ເລກກຳກັບຕາມລຳດັບ ແລະ ຈຳນວນປະເພດຂອງຄຳນັ້ນໆ.

ຕົວຢ່າງ:

ກ້າ 1 ນ. ຕົ້ນເຂົ້າທີ່ເກີດຈາກເມັດເຂົ້າທີ່ຫວ່ານໄວ້ ສຳລັບຫຼີກໄປດຳ.

ກ້າ 2 ກ. ເອົາເມັດ ຫຼື ແກ່ນພືດພັນຕ່າງໆ ຫວ່ານ ຫຼື ຝັງໄວ້ ໃຫ້ເກີດເປັນເບ້ຍ ແລ້ວນຳໄປປູກ.

ກ້າ 3 ວ. ລັກສະນະທີ່ບໍ່ອ່ອນ ຫຼື ບໍ່ຢ້ານກົວ, ແກ່ນ, ແຂງ.

11) ຄຳດຽວຫຼາຍຄວາມໝາຍ: ຫາກວ່າຮູບພາສາໜຶ່ງ ຫຼື ຄຳໜຶ່ງເປັນປະເພດຄຳດຽວ ແຕ່ມີຫຼາຍຄວາມໝາຍ ຮຽງລຳດັບຕາມລຳດັບຂອງຄວາມໝາຍ ໂດຍເອົາຄວາມໝາຍດັ້ງເດີມເປັນກົກ. ແຕ່ລະຄວາມໝາຍແມ່ນໃຊ້ເລກກຳກັບຕາມລຳດັບ ແລະ ຈຳນວນຄວາມໝາຍຂອງຄຳນັ້ນໆ.

ຕົວຢ່າງ:

ກອນ 1 ນ. ເຄື່ອງຫຼັງຄາເຮືອນຊະນິດໜຶ່ງ ພາດໃສ່ເທິງຂ້າວ ສຳລັບມັດໄພຫຍ້າໃສ່.

ກອນ 2 ນ. ຄຳເວົ້າທີ່ມີສຽງເກາະກ່າຍ ຫຼື ສຳຜັດກັນ.

ກອນ 3 ນ. ໄລປະຕູ, ໄມ້ຄັດ.

ກອນ 4 ນ. ແຂນ. (ປ. ກະຣະ)

12) ຮູບຄຳຕ່າງກັນແຕ່ຄວາມໝາຍຄ້າຍຄືກັນ: ຫາກວ່າຮູບພາສາຫຼາຍຮູບ ຫຼື ຫຼາຍຄຳມີຄວາມໝາຍຄ້າຍຄື ຫຼື ຄືກັນ ມີແຕ່ຄຳດຽວຖືກນິຍາມ ໂດຍຖືເອົາຄຳທີ່ຮັບຮູ້ທົ່ວໄປເປັນຫຼັກ. ສຳລັບຄຳອື່ນ ຫຼື ຄຳ ອື່ນໆທີ່ມີຄວາມໝາຍຄ້າຍຄື ບໍ່ຖືກນິຍາມ ແຕ່ຈັດຮຽງໄວ້ຕາມລຳດັບ ແລ້ວມີຄຳບອກໃນວົງເລັບວ່າເບິ່ງຄຳຫຼັກ.

ຕົວຢ່າງ:

ຕະກີ້ (ເບິ່ງ ແຕ່ກີ້).

ຕັກກະແຕນ (ເບິ່ງ ຕັກແຕນ).

13) ບາງຄຳມີຮູບຂຽນຕ່າງ: ມີຮູບຄຳບາງຄຳຂຽນຕາມສຽງ ຊຶ່ງຕ່າງຈາກການກຳນົດທາງການ. ຄຳຈຳພວກນີ້ຈະມີຄຳທີ່ຂຽນຕາມກຳນົດທາງການທຽບໄວ້ໃນໝາຍທັບສອງເສັ້ນ.

ຕົວຢ່າງ:

ເອກກະສານ / ເອກະສານ/

ອຸປະສັກ / ອຸປະສັກ/

14) ຄຳຄວາມໝາຍຍາກ: ຄຳທີ່ເຂົ້າໃຈຄວາມໝາຍຍາກ ຫຼື ຄຳທີ່ບໍ່ຖືກນຳໃຊ້ໃນວິວັດການຄົບຄ້າປະຈຳວັນ ແຕ່ຖືກນຳໃຊ້ໃນບໍລິບົດໃດໜຶ່ງ ມີຕົວຢ່າງປະກອບ.

ຕົວຢ່າງ:

ແຄ່ 2 ວ. ໃກ້, ແປະ, ມໍ່, ຕິດກັບ ເຊັ່ນ “ນາຄະເພືອນພັງພ້າວ ພູມເພື່ອແຄ່ເພື່ອຍ”. (ລິບພະສູນ).

ໂຄດ 6 ວ. ລັກສະນະອຸກອັງໃຈ, ຄັບໃຈ, ຂັດໃຈ ເຊັ່ນ “ມະໂນໂຄດແຄ້ນ ທວງທົນປ່ຽວໃນ”.

(ຜາແດງ).

15) ຊື່ສະເພາະ: ຕົ້ນໄມ້ ຫຼື ພືດພັນຕ່າງໆ ກຳນົດເອົາແຕ່ຊື່ສະເພາະ ແມ່ນວ່າຊື່ສ່ວນຫຼາຍບໍ່ສາມາດນຳໃຊ້ດຽວໄດ້.

ຕົວຢ່າງ:

ຂາມ ນ. ຊື່ຕົ້ນໄມ້ຂະໜາດໃຫຍ່ ເນື້ອຂາວອ່າວແຂງ ໃບນ້ອຍສຳແກ່ນໝາກອຶ ລຽນກັນເປັນສອງແຖວ ໝາກໃຫຍ່ສຳດ້ວມີ ລົດສົ້ມຫວານກິນໄດ້ ເຊັ່ນ ລາວມັກກິນໝາກຂາມ.

16) ຊື່ສະເພາະຊຳຄຳ: ພາຫະນະ ຫຼືວ່າ ສິ່ງໃດໜຶ່ງທີ່ມີຊື່ສະເພາະເປັນແບບຊຳຄຳ ແມ່ນຂຽນເຕັມທັງສອງຄຳ, ບໍ່ໃຊ້ ໝາຍຊຳ.

ຕົວຢ່າງ:

ຕຸກຕຸກ ນ. ລົດ ໂດຍສານທີ່ມີສາມລໍ້.

17) ປະເພດຄຳ: ຊື່ປະເພດຄຳໃຊ້ຕົວອັກສອນແທນ ໂດຍມີໝາຍຈຳຖັດຫຼັງ ແລະ ຮຽງໄວ້ຖັດຫຼັງຄຳ ຫຼື ຖັດຫຼັງຕົວເລກທີ່ໝາຍບອກຄຳຫຼາຍປະເພດ ຫຼື ຫຼາຍຄວາມໝາຍ.

ນ.	ແທນໃຫ້ຄຳນາມ	ສ.	ແທນໃຫ້ຄຳສັບພະນາມ
ກ.	ແທນໃຫ້ຄຳກິລິຍາ	ກອ.	ແທນໃຫ້ຄຳກິລິຍາຊ່ອຍ
ວ.	ແທນໃຫ້ຄຳວິເສດ	ຊ.	ແທນໃຫ້ຄຳເຊື່ອມ
ຕ.	ແທນໃຫ້ຄຳຕໍ່	ອ.	ແທນໃຫ້ຄຳອຸທານ

18) ເຄົ້າສັບ: ຄຳທີ່ໄດ້ເຄົ້າມາຈາກພາສາໃດໜຶ່ງ ມີໝາຍບອກຊື່ພາສານັ້ນໄວ້ໃນວົງເລັບຢູ່ທ້າຍຄຳນິຍາມ ໂດຍການໃຊ້ຕົວອັກສອນ. ອັກສອນທີ່ໃຊ້ແທນ ກຳນົດໄວ້ດັ່ງນີ້:

(ກ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາເກົາຫຼີ	(ຂ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາຂະເໝນ
(ຈ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາຈີນ	(ສ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາສັນສະກິດ
(ຍ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາຍີ່ປຸ່ນ	(ທ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາໄທ
(ປ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາປາລີ	(ຝ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາຝະລັ່ງ
(ມ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາມອນ	(ມລ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາມາເລ
(ລ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາລັດເຊຍ	(ວ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາຫວຽດ
(ອ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາອັງກິດ			

ຕົວຢ່າງ:

ຕົວ 3 ກ. ຮຽນບຳລຸງພິເສດ ດັ່ງ ຕົວວິຊາເລກ, ຕົວເສັງເຂົ້າຮຽນ ເປັນຕົ້ນ. (ອ).

ຕຸ່ນ ກ. ຕົ້ມດ້ວຍໄຟອ່ອນໆຈົນເປື້ອຍ. (ຈ).

19) ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: ບາງຄຳບໍ່ຖືກນຳໃຊ້ໃນຂະບວນການແລກປ່ຽນຄົບຄ້າປະຈຳວັນ ແຕ່ມີຄຸນຄ່າທາງພາສາ ມີບໍລິບົດການນຳໃຊ້ ແລະ ບອກບ່ອນມາໄວ້ໃນວົງເລັບຖັດຫຼັງຂໍ້ຄວາມທີ່ຍົກມາໃນວົງຍົມ. ບ່ອນມາຂອງຂໍ້ຄວາມທີ່ໃຊ້ເປັນສິ່ງອ້າງອີງ ກຳນົດໄວ້ດັ່ງນີ້:

(ໄກ່ແກ້ວ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານໄກ່ແກ້ວ
(ກຳກາດຳ)	ໝາຍເຖິງ	ທ້າວກຳກາດຳ
(ກາລະເກດ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານກາລະເກດ
(ກົດໝາຍ)	ໝາຍເຖິງ	ກົດໝາຍບູຮານ
(ກອນ)	ໝາຍເຖິງ	ກອນທົ່ວໄປ
(ຊຸນບູລົມ)	ໝາຍເຖິງ	ຊຸນບູລົມ
(ຊຸນເທີອງ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານຊຸນທິງຊຸນເທີອງ
(ຊຸນລູ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານຊຸນລູນາງອົ້ວ
(ຄັນຄາກ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານພະຍາຄັນຄາກ
(ຄຳກອງ)	ໝາຍເຖິງ	ພະຍາຄຳກອງສອນໄພ່
(ຄຳສອນ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານທ້າວຄຳສອນ
(ຄຳແດງ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານທ້າວສອນຄຳແດງ

(ຄຳທວາຍ)	ໝາຍເຖິງ	ຄຳທວາຍ
(ຄຳຟອງ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານທ້າວຄຳຟອງ
(ຈັນທະຄາດ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານທ້າວຈັນທະຄາດ
(ຈຳປາ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານຈຳປາສີ່ຕົ້ນ
(ເຈັດໄຫ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານທ້າວເຈັດໄຫ
(ໂຈລະໂຕ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານຊຽງໂຈລະໂຕ
(ສະໝາດ)	ໝາຍເຖິງ	ສະໝາດສົງສານ
(ສັງວານ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານທ້າວສັງວານ
(ສັງຄະທັດ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານສັງຄະທັດ
(ສຳນວນ)	ໝາຍເຖິງ	ສຳນວນຄຳ, ສຳນວນຄວາມ, ສຳນວນພາສີດ, ສຳນວນຜະຫຍາ
(ສຳມະທິ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານນາງສຳມະທິ
(ສິງກະໂລ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານທ້າວສິງກະໂລ
(ສິນໄຊ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານສັງສິນໄຊ
(ສິບສອງ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານນາງສິບສອງ
(ສີຖານ)	ໝາຍເຖິງ	ທ້າວສີຖານ
(ສີທົນ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານສີທົນມະໂນລາ
(ສີວິໄຊ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານທ້າວສີວິໄຊ
(ສຸພົມ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານສຸພົມໂມກຂາ
(ສຸລິວົງ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານທ້າວສຸລິວົງ
(ສູ່ຂວັນ)	ໝາຍເຖິງ	ສູ່ຂວັນ
(ໂສວັດ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານໂສວັດ
(ສ້ອຍສາຍຄຳ)	ໝາຍເຖິງ	ສ້ອຍສາຍຄຳ
(ຊຽງໝັງງ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານຊຽງໝັງງ
(ແຕງອ່ອນ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານນາງແຕງອ່ອນ
(ທ້າວເຈືອງ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານທ້າວຮຸ່ງທ້າວເຈືອງ
(ທ້າວແບ້)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານທ້າວແບ້
(ນັບມື້ສ້ວຍ)	ໝາຍເຖິງ	ກາລະນັບມື້ສ້ວຍ
(ນາແຊງ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານກຳພ້ານາແຊງ
(ນົກຈອກ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານນົກຈອກຟ້າ
(ນິຍາຍ)	ໝາຍເຖິງ	ນິຍາຍທຳ
(ໜ້າຜາກ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານໜ້າຜາກໄກກະດົ້ນ
(ບົວຮອງ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານບົວຮອງ ບົວຮຽວ
(ປະຖົມມະກັບ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານປະຖົມມະກັບ
(ປາແດກ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານປາແດກ-ປາສະໝໍ
(ປູ)	ໝາຍເຖິງ	ປູສອນຫຼານ
(ຜະຫຍາ)	ໝາຍເຖິງ	ຄຳຜະຫຍາບູຮານ
(ຜາຄາງ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານຜາຄາງຄຳຄາງ
(ຜາແດງ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານຜາແດງນາງໄອ່
(ຜີນ້ອຍ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານກຳພ້າຜີນ້ອຍ
(ຜົມຫອມ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານນາງຜົມຫອມ

(ພະບາງ)	ໝາຍເຖິງ	ພື້ນພະບາງ
(ພະລັກ-ແກ້ວ)	ໝາຍເຖິງ	ພະລັກພະລາມ ຮ້ອຍແກ້ວ
(ພະລັກ-ກອນ)	ໝາຍເຖິງ	ພະລັກພະລາມ ຮ້ອຍກອງ
(ພະເຫວດ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານພະເຫວດສັນດອນ
(ພື້ນວຽງ)	ໝາຍເຖິງ	ພື້ນວຽງສະໄໝເຈົ້າອະນຸ
(ເພງເດັກນ້ອຍ)	ໝາຍເຖິງ	ເພງເດັກນ້ອຍ
(ເມືອງພວນ)	ໝາຍເຖິງ	ກາບເມືອງພວນ
(ໝາຫຍຸຍ)	ໝາຍເຖິງ	ທ້າວໝາຫຍຸຍ
(ລັດສີໂສມ)	ໝາຍເຖິງ	ລັດສີໂສມສອນລູກຍິງ
(ລຳສິນໄຊ)	ໝາຍເຖິງ	ລຳສິນໄຊກອນຮ່າຍ
(ລິນທອງ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານທ້າວລິນທອງ
(ລືບພະສູນ)	ໝາຍເຖິງ	ສານລືບພະສູນ
(ລຽບໂລກ)	ໝາຍເຖິງ	ພະເຈົ້າລຽບໂລກ
(ເຫຼົາຄຳ)	ໝາຍເຖິງ	ທ້າວເຫຼົາຄຳ
(ຫົງຫິນ)	ໝາຍເຖິງ	ທ້າວຫົງຫິນ
(ອິນທິຍານ)	ໝາຍເຖິງ	ອິນທິຍານສອນລູກ
(ອີງດາຍ)	ໝາຍເຖິງ	ນາງອີງດາຍ
(ອຸສາ)	ໝາຍເຖິງ	ອຸສາ-ບາລິດ
(ອຸລັງ)	ໝາຍເຖິງ	ອຸລັງຄະທາດ
(ໂອວາດ)	ໝາຍເຖິງ	ໂອວາດເຈົ້າຟ້າງຸ່ມ

ຕົວຢ່າງ:

ຕຸລິຍະນັນທະກາ ນ. ສຽງດົນຕີ ເຊັ່ນ “ຕຸລິຍະນັນທະກາກ້ອງ ກອງຕຸລິຍະນັນຕີສຽງມ່ວນ”.

(ພະເຫວດ).

ຕຸ່ມຕາຍ ກ. ຕາຍເປັນກອງ ເຊັ່ນ “ບັດນີ້ເຮົາຈັກດາພົນເຂົ້າ ຊົງເມືອງຟ້າຮ່ວນ ຜັນຜ່າຂ້າ
ແມນຮ້າຍຕຸ່ມຕາຍ” . (ທ້າວເຈືອງ).

III. ຫຼັກການຄົ້ນຄ້າ

1. ຄົ້ນຕາມລຳດັບການລຽງອັກສອນ: ພະຍັນຊະນະ, ສະຫຼະ ແລະ ວັນນະຍຸດ

1) ລຳດັບພະຍັນຊະນະ

ພະຍັນຊະນະຈັດລຳດັບຕາມລຳດັບໃນໄວຍາກອນມູນເຊື້ອ, ແຕ່ທີ່ຕ່າງອອກໄປແມ່ນຈັດພະຍັນຊະນະປະສົມ ຢູ່ຖັດພະຍັນຊະນະຫຼັກ.

1. ກ	11. ດ	21. ພ
2. ຂ	12. ຕ	22. ຟ
3. ຄ	13. ຖ	23. ມ
4. ງ	14. ທ	24. ໝ
5. ຫງ	15. ນ	25. ຢ
6. ຈ	16. ໜ	26. ລ
7. ສ	17. ບ	27. ຫຼ
8. ຊ	18. ປ	28. ວ
9. ຍ	19. ຜ	29. ຫວ
10. ຫຍ	20. ຝ	30. ຫ
		31. ອ
		32. ຮ

2) ລຳດັບສະຫຼະ

ການຈັດລຳດັບສະຫຼະໃນວັດຈະນານຸກົມນີ້ຕ່າງອອກຈາກວັດຈະນານຸກົມອື່ນ ແມ່ນທຸກສະຫຼະ ຈະຈັດເປັນລະບົບຈາກພະຍາງໄຂ (ແມ່ ກະກາ) ສູ່ພະຍາງອັດ (ແມ່ ສະກົດ) ເຊັ່ນ xະ ັກ ັງ ັຍ/ໄx ໄx ັດ, ັນ, ັບ, ັມ/ັາ, ັວ/ເືາ ສະຫຼະອື່ນໆກໍດຳເນີນໄປໃນ ລັກສະນະດຽວກັນນີ້, ດັ່ງ ຕາຕະລາງລຸ່ມນີ້:

ສະຫຼະ	ພະຍາງໄຂ (ແມ່ກະກາ)	ພະຍາງອັດ (ແມ່ສະກົດ)							
		ກ	ງ	ຍ	ດ	ນ	ບ	ມ	ວ
ປຸງວ	ຂະ	ຂັກ	ຂັງ	ຂັຍ (ໄຂ), (ໃຂ)	ຂັດ	ຂັນ	ຂັບ	ຂັມ (ຂໍ່)	ຂັວ (ເຂົ້າ)
	ຂາ	ຂາກ	ຂາງ	ຂາຍ	ຂາດ	ຂານ	ຂາບ	ຂາມ	ຂາວ
	ຮິ	ຮິກ	ຮິງ	-	ຮິດ	ຮິນ	ຮິບ	ຮິມ	ຮິວ
	ຮີ	ຮີກ	ຮີງ	-	ຮີດ	ຮີນ	ຮີບ	ຮີມ	ຮີວ
	ຮື	ຮືກ	ຮືງ	ຮືຍ	ຮືດ	ຮືນ	ຮືບ	ຮືມ	ຮືວ
	ຮື	ຮືກ	ຮືງ	ຮືຍ	ຮືດ	ຮືນ	ຮືບ	ຮືມ	ຮືວ
	ຮຸ	ຮຸກ	ຮຸງ	ຮຸຍ	ຮຸດ	ຮຸນ	ຮຸບ	ຮຸມ	-
	ຮູ	ຮູກ	ຮູງ	ຮູຍ	ຮູດ	ຮູນ	ຮູບ	ຮູມ	-
	ເຂະ	ເຂັກ	ເຂັງ	-	ເຂັດ	ເຂັນ	ເຂັບ	ເຂັມ	ເຂັວ
	ເຂ	ເຂກ	ເຂງ	-	ເຂດ	ເຂນ	ເຂບ	ເຂມ	ເຂວ
	ແຂະ	ແຂັກ	ແຂັງ	-	ແຂັດ	ແຂັນ	ແຂັບ	ແຂັມ	ແຂັວ
	ແຂ	ແຂກ	ແຂງ	-	ແຂດ	ແຂນ	ແຂບ	ແຂມ	ແຂວ
	ໂຂະ	ໂຂັກ	ໂຂັງ	ໂຂັຍ	ໂຂັດ	ໂຂັນ	ໂຂັບ	ໂຂັມ	ໂຂັວ
	ໂຂ	ໂຂກ	ໂຂງ	ໂຂຍ	ໂຂດ	ໂຂນ	ໂຂບ	ໂຂມ	ໂຂວ
	ເຂາະ	ເຂອັກ	ເຂອັງ	ເຂອັຍ	ເຂອັດ	ເຂອັນ	ເຂອັບ	ເຂອັມ	-
	ຂໍ	ຂອກ	ຂອງ	ຂອຍ	ຂອດ	ຂອນ	ຂອບ	ຂອມ	-
	ເຂີ	ເຂີກ	ເຂີງ	ເຂີຍ	ເຂີດ	ເຂີນ	ເຂີບ	ເຂີມ	ເຂີວ
	ເຂື	ເຂືກ	ເຂືງ	ເຂືຍ	ເຂືດ	ເຂືນ	ເຂືບ	ເຂືມ	ເຂືວ

ສະຫຼະ	ພະຍາງໄຂ (ແມ່ກະກາ)	ພະຍາງອັດ (ແມ່ສະກົດ)							
		ກ	ງ	ຍ	ດ	ນ	ບ	ມ	ວ
ປະສົມ	ໄx	-	-	-	-	-	-	-	-
	ເັຍ	ັງກ	ັງງ	-	ັງດ	ັງນ	ັງບ	ັງມ	ັງວ
	ເຍ	ງກ	ງງ	-	ງດ	ງນ	ງບ	ງມ	ງວ
	ເືອ	ເືອກ	ເືອງ	ເືອຍ	ເືອດ	ເືອນ	ເືອບ	ເືອມ	-
	ເືອ	ເືອກ	ເືອງ	ເືອຍ	ເືອດ	ເືອນ	ເືອບ	ເືອມ	-
	ຮິວະ	ັວກ	ັວງ	ັວຍ	ັວດ	ັວນ	ັວບ	ັວມ	-
	ຮິວ	xວກ	xວງ	xວຍ	xວດ	xວນ	xວບ	xວມ	-

ໝາຍເຫດ: ສະຫຼະ ໄx ເປັນສະຫຼະປະສົມທີ່ບໍ່ມີສຽງພະຍາງອັດໃນພາສາລາວ, ເພື່ອສະດວກໃນການຄົ້ນໃນວັດຈະນານຸກົມນີ້ ຈັດໄວ້ຖັດສະຫຼະ ໄx / ັຍ.

3) ລຳດັບວັນນະຍຸດ

ວັນນະຍຸດ ໃນພາສາລາວມີ ຫົກລະດັບ. ສຽງສາມັນໃນພະຍາງເປັນ ແລະສຽງໂທ, ສຽງຕີ ແລະ ສຽງຈັດຕະວາອັນເປັນສຽງສາມັນໃນພະຍາງຕາຍ ບໍ່ມີຮູບໄມ້ວັນນະຍຸດ. ວັນນະຍຸດທີ່ມີໄມ້ ມີສີ່ຮູບ: ໄມ້ເອກ (x), ໄມ້ໂທ (x), ໄມ້ຕີ (x), ແລະ ໄມ້ຈັດຕະວາ (x).

ການຈັດລຽງ ຈັດສຽງສາມັນຂຶ້ນກ່ອນ, ຕໍ່ຈາກນັ້ນແມ່ນຈັດຕາມລຳດັບ ໄມ້ເອກ (x), ໄມ້ໂທ (x), ໄມ້ຕີ (x), ແລະ ໄມ້ຈັດຕະວາ (x) ດັ່ງນີ້: ຄານ ຄ່ານ ຄ້ານ ປາ ປ່າ ປ້າ ປົາ ປ່າ ເຫຼົາ ເຫຼົ່າ ເຫຼົ້າ.

2. ຄົ້ນຄຳທີ່ເປັນຄຳປະສົມທີ່ເປັນຄຳກຸ່ມແມ່ແລະຄຳລູກ ໃຫ້ຄົ້ນທີ່ຄຳລູກ ດັ່ງ “ໄມ້ດູ່” ຖ້າບໍ່ເຫັນຢູ່ “ໄມ້ດູ່” ໃຫ້ຄົ້ນທີ່ “ດູ່”. “ດອກສະດັ່ງງາ” ຄົ້ນທີ່ “ສະດັ່ງງາ”.

3. ອັກສອນຫຍໍ້

1) ປະເພດຄຳ

ນ.	ແທນໃຫ້ຄຳນາມ	ສ.	ແທນໃຫ້ຄຳສັບພະນາມ
ກ.	ແທນໃຫ້ຄຳກິລິຍາ	ກອ.	ແທນໃຫ້ຄຳກິລິຍາຊ່ອຍ
ວ.	ແທນໃຫ້ຄຳວິເສດ	ຊ.	ແທນໃຫ້ຄຳເຊື່ອມ
ຕ.	ແທນໃຫ້ຄຳຕໍ່	ອ.	ແທນໃຫ້ຄຳອຸທານ

2) ເຄົ້າສັບ (ທີ່ມາຂອງຄຳ)

(ກ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາເກົາຫຼີ	(ຂ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາຂະເໝນ
(ຈ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາຈີນ	(ສ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາສັນສະກົດ
(ຍ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາຍີ່ປຸ່ນ	(ທ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາໄທ
(ປ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາປາລີ	(ຝ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາຝະລັ່ງ
(ມ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາມອນ	(ມລ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາມາເລ
(ລ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາລັດເຊຍ	(ວ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາຫວຽດ
(ອ)	ມີເຄົ້າມາຈາກ	ພາສາອັງກິດ			

3) ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ

(ໄກ່ແກ້ວ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານໄກ່ແກ້ວ
(ກຳກາດຳ)	ໝາຍເຖິງ	ທ້າວກຳກາດຳ
(ກາລະເກດ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານກາລະເກດ
(ກົດໝາຍ)	ໝາຍເຖິງ	ກົດໝາຍບູຮານ
(ກອນ)	ໝາຍເຖິງ	ກອນທົ່ວໄປ
(ຊຸນບູລົມ)	ໝາຍເຖິງ	ຊຸນບູລົມ
(ຊຸນເທືອງ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານຊຸນທົ່ງຊຸນເທືອງ
(ຊຸນລູ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານຊຸນລູນາງອ້ວ
(ຄັນຄາກ)	ໝາຍເຖິງ	ນິທານພະຍາຄັນຄາກ
(ຄຳກອງ)	ໝາຍເຖິງ	ພະຍາຄຳກອງສອນໄພ່.

4. ອັກສອນລາວໃຊ້ຂຽນຄຳປາລີ-ສັນສະກິດ

- ຈ /c, ɸ/ ສຽງກັກ, ບໍ່ກ້ອງ, ພົ່ນລົມແຮງ, ລິ້ນ-ເພດານແຂງ, ອອກສຽງຄວບ ຈສ ດັ່ງ “ມັຈຈາ” (ປາ).
- ຄ /gh/ ສຽງກັກ, ກ້ອງ, ພົ່ນລົມແຮງ, ລິ້ນ-ເພດານອ່ອນ, ອອກສຽງຄ້າຍ ຄ ດັ່ງ ສັງຄະ.
- ຕ /t/ ສຽງກັກ, ບໍ່ກ້ອງ, ພົ່ນລົມຄ່ອຍ, ລິ້ນ-ແຂ້ວ, ອອກສຽງຄ້າຍຄື ຕ ດັ່ງ ອັຕ ໃນ ອັຕຖະ.
- ຖ /tʰ/ ສຽງກັກ, ບໍ່ກ້ອງ, ພົ່ນລົມແຮງ, ລິ້ນ-ແຂ້ວ ດັ່ງ ຖະ ໃນ ອັຕຖະ
- ດ /d/ ສຽງກັກ, ບໍ່ກ້ອງ, ພົ່ນລົມຄ່ອຍ, ລິ້ນ-ແຂ້ວ.
- ດ /dʰ/ ສຽງກັກ, ບໍ່ກ້ອງ, ພົ່ນລົມແຮງ, ລິ້ນ-ແຂ້ວ, ອອກສຽງຄວບ ດທ ດັ່ງ ດ ໃນ ວັດດະນາ.
- ນ /n/ ສຽງກັກ, ກ້ອງ, ພົ່ນລົມແຮງ, ລິ້ນ-ແຂ້ວ, ອອກສຽງຄ້າຍ ນ ດັ່ງ ເນ ສາມະເນຣະ.
- ລ /l/ ສຽງເປີດ, ກ້ອງ, ພົ່ນລົມຄ່ອຍ, ປາຍລິ້ນ-ແຂ້ວ.
- ລ /lʰ/ ສຽງເປີດ, ກ້ອງ, ພົ່ນລົມຄ່ອຍ, ປາຍລິ້ນ-ເທືອກ. (ໃນສັນສະກິດມີແຕ່ ລ ຕົວນີ້) ດັ່ງ ລ ກິລາ.
- ສ /s/ ສຽງສຽດສີ, ບໍ່ກ້ອງ, ພົ່ນລົມແຮງ, ປາຍລິ້ນ-ແຂ້ວ ດັ່ງ ສັງຂະ (ຫອຍ).
- ສ /c, ʃ/ ສຽງສຽດສີ, ບໍ່ກ້ອງ, ພົ່ນລົມແຮງ, ລິ້ນ-ເພດານແຂງ, ອອກສຽງຄ້າຍ ສ ດັ່ງ ສາ ໃນ ສາສຕະຣະ.
- ສ /s/ ສຽງສຽດສີ, ບໍ່ກ້ອງ, ພົ່ນລົມແຮງ, ປາຍລິ້ນມ້ວນ, ອອກສຽງຄ້າຍ ສ ດັ່ງ ສາ ໃນ ສິກສາ.

ສາລະບານ

ຄຳນຳສຳນັກພິມ	I
ຄຳນຳ	II
ພາກສະເໜີ	III
ຫຼັກການນຳໃຊ້ວັດຈະນານຸກົມ	XIX
ຫຼັກການຄົ້ນຄຳ	XXIV

ກ	1-88
ຂ	89-147
ຄ	148-204
ງ	205-219
ຫງ	220-222
ຈ	223-265
ສ	266-347
ຊ	348-383
ຍ	384-402
ຫຍ	403-406
ດ	407-426
ຕ	427-471
ຖ	472-486
ທ	487-519
ນ	520-552
ໜ	553-562
ບ	563-598
ປ	599-647
ຜ	648-665
ຝ	666-672

ພ	673-708
ຟ	709-717
ມ	718-757
ໝ	758-770
ຢ	771-781
ລ	782-837
ຫຼ	838-855
ວ	856-884
ຫວ	885-890
ຫ	891-919
ອ	920-978
ຮ	979-1014

ເອກກະສານອ້າງອີງ
ພະຍັນຊະນະ

1015-1048
1049-1055

24 / VII

ຫ້າມຈາໝ່າຍ

ກ ພະຍັນຊະນະຕົວທີ 1 ຈັດຢູ່ໃນໝວດອັກສອນ ກາງໃຊ້ເປັນຕົວສະກົດໄດ້.

ກະ 1 ນ. ອາການທີ່ໜັງຂອງຄົນອາຍຸແກ່ເກີດລັກສະ ນະແຂງແຫ້ງຕາມຕົນໂຕ. ຕົກກະ, ອອກເມັກ, ອອກຊາງ ກໍວ່າ.

ກະ 2 ກ. ປະມານ, ຄາດ, ຕວງ, ຄາດຄະເນ, ໃຊ້ກັບ ເວລາແລະຈຳນວນ ເຊັ່ນ ຕາມກະ, ກອງປະຊຸມ ເທື່ອນີ້ຈະມີຄົນມາຮ່ວມເປັນຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ.

ກະ 3 ກ. ຫຼືບ, ຫຼືບໜັງສັດອອກຈາກຊີ້ນ ດັ່ງ ກະໜັງ ຄວາຍ, ກະໜັງງົວ ເປັນຕົ້ນ.

ກະ 4 ວ. ໂດຍປະມານ, ຄາດວ່າ ເຊັ່ນ ຂ້ອຍຈະກັບມາ ກະ 5 ໂມງແລງ.

ກະ 5 (ເບິ່ງ ກໍ 5).

ກະ 6 ເປັນຄຳປະກອບໜ້າບາງສັບ ບົ່ງບອກໂຕຫຼື ສິ່ງນັ້ນ ດັ່ງ ກະຕ່າ, ກະຕິບ, ກະດົງ, ກະຕ່າຍ, ກະ ຮອກ ເປັນຕົ້ນ.

ກະກາ (ເບິ່ງ ແມ່ກະກາ).

ກະການ ກ. ຄາດຄະເນວຽກງານຈະເຮັດໃນຕໍ່ໄປ, ຄາດກະແຜນ.

ກະກຸ (ເບິ່ງ ກະກຸທະ).

ກະກຸສັນໂທ ນ. ຊື່ຂອງພະພຸດທະເຈົ້າອົງທີ່ໜຶ່ງໃນ ຫ້າ (ກະກຸສັນໂທ, ໂຄນາຄະມະໂນ, ກັດສະໂປ, ໂຄຕະໂມ, ອະລິຍະເມດໂຕໂຍ) ທີ່ມາເກີດໃນພັດ ທະກັບນີ້. ພະກະທຸສັນທະ, ພະກະກຸສົນ ກໍວ່າ. (ປ).

ກະກຸສົນ (ເບິ່ງ ກະກຸສັນໂທ).

ກະກຸຕະ ນ. ສຽງຮ້ອງຂອງນົກ, ຄຳສອນສຽງຂອງ ນົກໃນຈຳພວກນົກທີ່ຂັນເປັນສຽງກະກຸຕະ. (ກະ ກຸຕະ)

ກະກຸທະ 1 ນ. ໜອກ, ຫອນ. (ປ).

ກະກຸທະ 2 ນ. ຕົ້ນກຸ່ມ. (ປ).

ກະກຸທະ 3 ນ. ຕົ້ນເຊືອກ. (ປ).

ກະກຸທະ 4 ນ. ເຄື່ອງໝາຍຄວາມເປັນພະລາຊາກະ

ກຸທະພັນ. (ປ).

ກະກຸທະພັນ ນ. ເຄື່ອງໝາຍຄວາມເປັນພະເຈົ້າແຜ່ນ ດິນ ມີຫ້າຢ່າງຄື ມົງກຸດ, ພະຂັນໄຊສີ, ເສດຕະ ສັດ, ແສ້ຈຳມອນ, ສະຫຼອງພະບາດ (ເກີບຄຳ). ກຸກກຸ ຫ້າ, ກະກຸທະພັນທັງຫ້າ ກໍວ່າ. (ປ. ກະກຸທະ ພັນດະ).

ກະກຸຫ້າ (ເບິ່ງ ກະກຸທະພັນ).

ກະເກນ 1 ກ. ລະດົມພົນ, ລະດົມກຳລັງ, ຮຽກຮ້ອງ.

ກະເກນ 2 ກ. ບັງຄັບ, ສັ່ງໃຫ້ເຮັດ, ສັ່ງເອົາ, ບັງຄັບ ເອົາແລະເກັບເອົາເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຕາມທີ່ວາງໄວ້.

ກະກ່ອງ (ເບິ່ງ ກາກ່ອງ).

ກະກຽມ 1 ກ. ຫ້າງຫາ, ຈັດແຈງ. ຕຽມ ກໍວ່າ.

ກະກຽມ 2 ກ. ພຽບພ້ອມ, ພ້ອມແລ້ວ ເຊັ່ນ ລາວກະ ກຽມທຸກຢ່າງແລ້ວ.

ກະໂຄ ວ. ດີກວ່າ, ໂຄກວ່າ, ຍັງດີ ເຊັ່ນ ອັນນີ້ກະໂຄ ກວ່າອັນນັ້ນ. ກໍໂຄ ກໍວ່າ.

ກະຈະ 1 ນ. ຊື່ໄມ້ເນື້ອແຂງຊະນິດໜຶ່ງ ເນື້ອໄມ້ເປັນ ສີໝົ້ນ.

ກະຈະ 2 ວ. ແຈ່ມແຈ້ງ, ຂາວຜ່ອງ, ຂາວຈ່ານພ່ານ ເຊັ່ນ ຫົມະຕົກຂາວກະຈະປົກຄຸມທົ່ວພູ, ດອກຝ້າຍ ບານຂາວກະຈະທົ່ວໄຮ່.

ກະຈັງ ນ. ລວດລາຍຊະນິດໜຶ່ງເປັນຮູບສາມລ່ຽມ ລຽນຕໍ່ກັນ ສຳລັບປະດັບປະດາຖ້ານຫຼືແອວຂັນ ນັບທັງແຜ່ນຜ້າ. ລາຍກະຈັງ, ລາຍວັນແລ່ນ, ວັນ ລີແລ່ນ ກໍວ່າ.

ກະຈັດ ວ. ຖີ່ງ, ບໍ່ຫ່າງ ເຊັ່ນ ແຂ້ວພິມນີ້ຖີ່ກະຈັດຈົນ ແຈບ. ກັດຈັດ ກໍວ່າ.

ກະຈັດກະຈາຍ ກ. ຊະໄປທົ່ວທິບ, ຊະຊາຍຢັງຢາຍ, ຊະໄປທົ່ວ ເຊັ່ນ ເຈ້ຍກະຈັດກະຈາຍທົ່ວທ້ອງ.

ກະຈັດພັດພ່າຍ ກ. ແຕກໜີຢ່າງບໍ່ເປັນລະບຽບ.

ກະຈັນ 1 ກ. ຈວນ, ກະຊັນຊິດ, ຫຍັບມໍ່ ເຊັ່ນ ເວລາ ກະຈັນເຂົ້າມາທຸກທີ.

ກະຈັນ 2 ວ. ຈູ່ຈີ່ບັງຄັບໃຫ້ເຮັດແລ້ວໃນເວລາສັ້ນ, ນຳ ນີ, ຂ້ຽວເຂັນ. ກະຈັນກະຈີ່ ກໍວ່າ.

ກະຈັນກະຈີ່ (ເບິ່ງ ກະຈັນ 2).

ກະຈັນກະຈີ່ (ເບິ່ງ ກະຈັນ 2).

ກະຈັບ 1 ນ. ພຶດປະເພດເຄືອລອຍຟູຕາມໜ້ານໍ້າ, ມີ ຫົວເປັນແງ່ມ ສາມາດກິນໄດ້.

ກະຈັບ 2 ນ. ເຄື່ອງປ້ອງກັນການກະທົບໃນເວລາຫຼິ້ນ ກິລາມວຍເພື່ອປ້ອງກັນອະໄວຍະວະເພດ.

ກະຈັບປີ **ນ.** ເຄື່ອງດົນຕີເຮັດດ້ວຍໄມ້ຊະນິດໃຊ້ສາຍ, ໜ່ວຍເຮັດເປັນໂປ່ງ ມີຄັນສຳລັບໃສ່ ສາຍເຄັ່ງ ຕາມຄັນ ຂຶ້ນສຳລັບແບ່ງລະດັບສຽງໃນເມື່ອຫຼິ້ນ ໄດ້ຫຼາຍສຽງ. ພິນສີ່ສາຍ ກໍວ່າ.

ກະເຈົ້າ **1 ນ.** ຊື່ໄມ້ປ່ຢ່າງໜຶ່ງ.

ກະເຈົ້າ **2 ນ.** ຊື່ຜ້າບ່ຽງຢ່າງໜຶ່ງ.

ກະຈາ **ວ.** ລະຫວ່າງກາງຂອງອັນທີ່ຄວນເປັນ, ເຄິ່ງ ງກາງ, ພິກະເທີນ ດັ່ງ ໝາກແຕງກະຈາ, ຊຸນ ກະຈາ ເປັນຕົ້ນ.

ກະຈ່າງ **ວ.** ແຈ່ມແຈ້ງ, ສະຫວ່າງ, ແຈ້ງສະຫວ່າງ.

ກະຈ່າງແຈ້ງ **ວ.** ເປັນອັນຮູ້ເຫັນໄດ້ຄັກແນ່.

ກະຈາຍ **1 ນ.** ຊື່ໄມ້ພຸ່ມແນວໜຶ່ງລຳແລະກ້ານມີໝາມ ໃບເປັນແຫຼບ ໝາກກົມ.

ກະຈາຍ **2 ນ.** ຊື່ຫວ່ານພິດຊະນິດໜຶ່ງ.

ກະຈາຍ **3 ກ.** ແຜ່ອອກ, ແຈກອອກ, ຊະອອກ ເຊັ່ນ ກະຈາຍລາຍໄດ້ໄປໃຫ້ປະຊາຊົນເຂດຊົນນະບົດ; ທະຫານໄດ້ກະຈາຍກຳລັງໄວ້ຕາມຈຸດສຳຄັນຕ່າງ ໆ.

ກະຈາຍຄຳ **1 ກ.** ຈຳແນກຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງ ຄຳໃນກຸ່ມຄຳ.

ກະຈາຍຄຳ **ກ.** ພ້ອງສຽງພະຍາງໃນຄຳ.

ກະຈາຍສຽງ **ກ.** ສົ່ງສຽງຜ່ານຄືນວິທະຍຸໄປຍັງຜູ້ຟັງ ໃນໄລຍະໄກ.

ກະຈາຍອຳນາດ **ກ.** ແບ່ງປັນອຳນາດການປົກຄອງ ຫຼືການຕັດສິນປັນຫາເປັນສ່ວນໆ ເຊັ່ນ ກະຈາຍ ອຳນາດເປັນລະດັບສູນກາງແລະທ້ອງຖິ່ນ.

ກະຈາດ **ນ.** ພາຊະນະທີ່ສານດ້ວຍໄມ້ປ່ຢ່າງຮູບເຕ້ຍ ປາກກວ້າງ ສຳລັບໃສ່ສິ່ງຂອງ ທີ່ບໍ່ໜັກເກີນໄປ. ກະເຊາະ ກໍວ່າ.

ກະຈາບ **ນ.** ຊື່ນົກຊະນິດໜຶ່ງ ໂຕໃຫຍ່ກວ່ານົກຈິບ ມັກຢູ່ເປັນໝູ່.

ກະຈິດກະໃຈ (ເບິ່ງ ຈິດໃຈ).

ກະຈິນ **ນ.** ຊື່ສັດສີ່ຕີນຊະນິດໜຶ່ງໂຕນ້ອຍຂະໜາດ ກະແຕ, ໜ້າແຫຼມ ມັກອາໄສຢູ່ຕາມປ່າບ່ອນທີ່ມີ ເຄືອເຂົ້າທັງຕົບໜາ ແລະ ຫາກິນໝາກໄມ້ຕາມປ່າ.

ກະຈິບ **ນ.** ຊື່ນົກຕົວນ້ອຍຊະນິດໜຶ່ງ ຮ້ອງຈິບໆ ມີ ຫຼາຍຊະນິດ ດັ່ງ ກະຈິບບ້ານ, ກະຈິບເໜືອງ ເປັນ ຕົ້ນ.

ກະຈີ **ວ.** ທີ່ຖອດຍອດຫຼືຈໍເປັນໃບມີສີຂຽວ, ສີຂຽວ ອຸ່ມທຸ່ມຂອງຕົ້ນໄມ້ໃບຫຍ້າທີ່ປົ່ງໃໝ່. ຂຽວກະຈີ ກໍ

ວ່າ.

ກະຈຸກ (ເບິ່ງ ຈຸກ 1, 2, 3)

ກະຈຸກກະຈິກ **1 ວ.** ຍິກຍ່ອຍ.

ກະຈຸກກະຈິກ **2 ວ.** ລຳໄລ, ຈູ້ຈີ້.

ກະຈຸຍ **ກ.** ມຸ່ນມິນ, ຊະຊາຍ.

ກະຈຸຍກະຈາຍ **ວ.** ແຕກຊະໄປຢ່າງບໍ່ເປັນລະບຽບ.

ກະແຈະ **1 ນ.** ຊື່ຂອງຕົ້ນໄມ້ຊະນິດໜຶ່ງ ມີກິ່ນຫອມ.

ກະແຈະ **2 ນ.** ແປ້ງ, ຝຸ່ນຂີ້ໝັນຫຼືຝຸ່ນແກ່ນຈັນ. ກະ ແຈະຈັນ ກໍວ່າ.

ກະແຈະ **3 ນ.** ປອກເຫຼັກໃສ່ຕີນຊ້າງ.

ກະແຈ **1** (ເບິ່ງ ກະແຈະ 1).

ກະແຈ **2 ນ.** ເຄື່ອງຂັດປະເພດຕ່າງໆ ໃຊ້ອັດບໍ່ໃຫ້ ສິ່ງຕ້ອງການອັດເຜີຍອອກ ແລະ ເພື່ອກັນຄົນທີ່ບໍ່ ກ່ຽວຂ້ອງໄຂໄດ້. ເຄື່ອງປະເພດນີ້ມີຫຼາຍແນວຕາມ ແຕ່ລະຍຸກແລະຄຳນິຍົມ ດັ່ງ ກະແຈເຮືອນ, ກະແຈ ຕູ້, ກະແຈຮົ້ວ, ກະແຈລົດ, ກະແຈມື ເປັນຕົ້ນ. ກຸນແຈ ກໍວ່າ. (ປ. ກຸຍຈິຣະ).

ກະແຈ **3 ນ.** ຂອດສຳຄັນຂອງບັນຫາ ເຊັ່ນ ກະແຈ ຫຼັກຂອງບັນຫາມີ 3 ຂໍ້.

ກະແຈດານ **ນ.** ໄມ້ຂັດປະຕູດ້ານໃນ.

ກະແຈດົນຕີ **ນ.** ເຄື່ອງໝາຍກຳນົດທີ່ຕັ້ງຂອງໂນດ ດົນຕີບົນຫ້າເສັ້ນສີ່ຫວ່າງ ດັ່ງ ກະແຈຊອນ, ກະ ແຈ ໂດ, ກະແຈຟາ.

ກະແຈຜີ **ນ.** ລູກກະແຈທີ່ໄຂໜ່ວຍກະແຈອື່ນໆໄດ້.

ກະແຈມື **ນ.** ກະແຈທີ່ເຮັດຂໍເປັນຮູບມົນຄູ່ໜຶ່ງໃຫ້ ພໍດີກັບກົວແຂນ ມີໂສ້ນ້ອຍເກາະໃສ່ກັນສຳລັບ ງັບໃສ່ກົວແຂນຂອງຜູ້ຖືກໂທດ.

ກະແຈໝາກບ້າ (ເບິ່ງ ກະແຈມື).

ກະແຈວຽນ **ນ.** ຊື່ພິດຊະນິດໜຶ່ງ ໃຊ້ເປັນຢາພື້ນ ເມືອງ.

ກະແຈກກະຈາຍ **ວ.** ຍັງຢາຍຢູ່ໄປທົ່ວ, ມີເປັນຍ່ອມໆ ໃນວົງກວ້າງ, ບໍ່ລວມສູນ ເຊັ່ນ ເຮັດນາແບບກະ ແຈກກະຈາຍ, ເຮືອນຢູ່ທ່າງກັນກະແຈກກະຈາຍ.

ກະຈິກ (ເບິ່ງ ແວ່ນ).

ກະຈິກເງົາ (ເບິ່ງ ແວ່ນ).

ກະຈິກລົດ **ນ.** ແວ່ນໃຫຍ່ຢູ່ດ້ານໜ້າແລະດ້ານຫຼັງ ລົດ.

ກະຈິງ **ນ.** ຊື່ສັດຄ້ຽວເອື້ອງຊະນິດໜຶ່ງຄ້າຍຄືກວາງ ແຕ່ບໍ່ມີເຂົ້າ.

ກະຈິນ **ນ.** ຊື່ປາເກັດຊະນິດໜຶ່ງ ໂຕຄ້າຍຄືປາຄໍ່ ຫົວ

ແຫຼມ ສີໝິ່ນ.

ກະໂຈກ ນ. ກະບອກໄມ້ປ່ອງ ຕັດຂັງຂໍ້ຂ້າງໜຶ່ງ ໃຊ້ສຳລັບຕັກນໍ້າກິນ.

ກະໂຈນ ກ. ເຕ້ນ, ໂດດ, ຂວ້າມ, ໂດດຂວ້າມ, ໂຕນລົງ.

ກະໂຈມ 1 ນ. ໝວກທີ່ເຮັດດ້ວຍຜ້າສຳລັບໃຫ້ເດັກນ້ອຍຖືກັນແດດກັນລົມ. ວ່ອມ ກໍວ່າ.

ກະໂຈມ 2 ນ. ໝວກສຳລັບປະດັບຫົວທີ່ໃຊ້ເປັນເຄື່ອງຂອງເຈົ້າຊີວິດສະໄໝສັກດິນາ ເຈົ້ານາຍຜູ້ໃຫຍ່ຫຼືພວກນັກ ສະແດງລະຄອນ.

ກະໂຈມ 3 ນ. ໝວກສີເຫຼືອງທີ່ໃຊ້ໃນເວລາຍາດໂຍມຫົດສົງພະເຖລະໃຫ້ມີສະມະນະສັກ ເຊັ່ນ “ອຸນນະຕັງ ກະໂຈມຄຳ ສຸບເກົ້າເກດ ເຄື່ອງພິເສດຫຼາຍ ພັນ ປະດັບເປັນຖັນງາມຍິ່ງ”. (ພະເຫວດ).

ກະໂຈມ 4 ນ. ຫຼັງຄາຮູບໝາກໂມຕັດເຄິ່ງ.

ກະໂຈມ 5 ນ. ຊຸ່ມ.

ກະໂຈມ 6 ກ. ຕີວົງລ້ອມ. (ບູຮານ).

ກະໂຈມໄຟ 1 ນ. ຫໍໂຄມໄຟສຳລັບການເດີນເຮືອ.

ກະໂຈມໄຟ 2 ນ. ຫໍໂຄມໄຟສຳລັບພິທີທາງການໃນການເປີດ-ປິດງານກິລາ.

ກະໂຈມຫົວ 1 (ເບິ່ງ ກະໂຈມ 1, 2, 3).

ກະໂຈມຫົວ 2 ນ. ສະຖານທີ່ນອນພັກຜ່ອນຊົ່ວຄາວຂອງເຈົ້ານາຍເມື່ອອອກໄປຮົບເສິກຫຼືໄປລ່າເນື້ອເຊິ່ງເຮັດຕັ້ງເປັນລັກສະນະເຮັດຍອດລາຍກະໂຈມຫົວ.

ກະເຈາະ 1 ນ. ແປ້ວ, ຮອຍບາດ

ກະເຈາະ 2 (ເບິ່ງ ຕາຕັ້).

ກະເຈາະກະຈອກ ກ. ເຕ້ນດິດດ້ວຍຄວາມມ່ວນຊື່ນອ່າວໂລດໂຜນ, ອາການຢ່າງໜຶ່ງຂອງເດັກນ້ອຍເຮັດໃສ່ຜູ້ໃຫຍ່.

ກະຈົງແງ 1 ນ. ສຽງເດັກນ້ອຍແອ່ວໄຫ້.

ກະຈົງແງ 2 (ເບິ່ງ ກະຈອກ 2).

ກະຈອກ 1 ນ. ຊີ້ນິກຕົວນ້ອຍໆຊະນິດໜຶ່ງ ມັກເຮັດຮັງຕາມຫຼັງຂອງສິ່ງປຸກສ້າງ.

ກະຈອກ 2 ວ. ບໍ່ສຳຄັນ, ເລັກນ້ອຍ, ຕ່ຳຕ້ອຍ ເຊັ່ນ ບັນຫານີ້ເປັນບັນຫາກະຈອກ.

ກະຈອກ 3 ວ. ຂີ້ອວດ, ຂີ້ໂມ້ ເຊັ່ນ ຄົນກະຈອກແມ່ນຄົນຂີ້ຄຸຍ.

ກະຈອກເທດ ນ. ນິກກະຈອກໃຫຍ່ເປັນພັນຕ່າງປະເທດ.

ກະຈອກຟ້າ ນ. ນິກກະຈອກຊະນິດໜຶ່ງ ເຮັດຮັງດ້ວຍຫຍ້າ ຫ້ອຍລົງຈາກງ່າຫຼືຮຽວໄມ້.

ກະຈ້ອຍ ວ. ນ້ອຍ.

ກະຈອນ 1 ນ. ເຄື່ອງປະດັບຫູຂອງແມ່ຍິງເຮັດດ້ວຍເງິນຫຼືຄຳ ທີ່ເປັນຮູບສາມລ່ຽມຄ້າຍຄືຈຽງລູກໜ້າລ່ຽມໜຶ່ງເຮັດຂໍເກາະໄວ້ສຳລັບສອດໃສ່ຮູຕິ່ງຫູ, ອີກດ້ານລຸ່ມເຮັດຍອຍຫຼືລູກຈູມນ້ອຍໆຫ້ອຍໃສ່ ມີສອງຊະນິດຄືກະຈອນຈູມແລະກະຈອນຍອຍ. ຕ່າງ ກໍວ່າ.

ກະຈອນ 2 ນ. ຊີ້ດອກໄມ້ຊະນິດໜຶ່ງ ເກີດຕາມປ່າດອກສີເຫຼືອງ ກິ່ນຫອມ. ຂະຈອນ ກໍວ່າ.

ກະຈອນ 3 ກ. ກະຈາຍໄປ, ພຸ່ງອອກໄປ, ປົວໄປ ເຊັ່ນ ກິ່ນຫອມຂອງດອກໄມ້ກະຈອນໄປທົ່ວ. ຂະຈອນ ກໍວ່າ.

ກະຈອນຈູມ ນ. ຂອງເອ້ຫູຊະນິດທີ່ເຮັດເປັນຮູບຈູມຄ້າຍກັບດອກງົວຫຼືດອກຊ້ອນກຳລັງຈູມ.

ກະຈອນຍອຍ ນ. ກະຈອນທີ່ເປັນຍອຍຫ້ອຍຢ່ອນລົງ.

ກະຈ້ອນ 1 ນ. ຊີ້ສັດຊະນິດໜຶ່ງຈຳພວກກະຮອກ, ກະແຕ ແຕ່ໂຕນ້ອຍກວ່າ ມີຂົນລາຍແຊກສີຂາວພາດຢູ່ສອງຟາກຂ້າງນັບແຕ່ຄໍລົງຫາກິ່ນ.

ກະຈ້ອນ 2 ວ. ລັກສະນະທີ່ນ້ອຍ, ແຈ້ ດັ່ງ ຄົນກະຈ້ອນ, ມ້າກະຈ້ອນ ເປັນຕົ້ນ.

ກະຈອບ ນ. ເຄື່ອງມືຊະນິດໜຶ່ງ ເຮັດເປັນສາມລ່ຽມຂະໜາດນ້ອຍ ແລະອ່າວບາງກວ່າຈິກ ໃຊ້ສຳລັບຊຸດດິນ.

ກະຈອບບ້ອງ ນ. ກະຈອບແບບມີບ້ອງສຳລັບໃສ່ຄັນ.

ກະເຈົ້ກະຈ້າ ກ. ສະແດງຄວາມພໍອົກພໍໃຈຢ່າງເຕັມທີ່ໃນງານທີ່ຈັດຫຼືໃນການຕ້ອນຮັບແຂກ.

ກະເຈົງ ວ. ແຕກກະຈັດກະຈາຍ.

ກະເຈື້ຍ ກ. ບິນເຈີດເວີ່ນ.

ກະຈຽບ (ເບິ່ງ ສົ້ມພໍດີ).

ກະຈຽວ ນ. ຊີ້ພືດຊະນິດໜຶ່ງ ດອກເປັນຄູ່ຄືດອກຫວ້ານ ມັກເກີດໃນປ່າໂລ່ງທີ່ມີດິນຊຸ່ມຫຼືຕາມໂຄກ ໃຊ້ດອກເປັນອາຫານ ມີຫຼາຍຊະນິດ ດັ່ງ ກະຈຽວຂາວ, ກະຈຽວແດງ ເປັນຕົ້ນ.

ກະຈວນ 1 ນ. ແປ້ງ, ຝຸ່ນ, ແປ້ງຫອມ, ແປ້ງຫອມທີ່ເຮັດດ້ວຍຝຸ່ນຂີ້ໝິ່ນຫຼືຝຸ່ນຈັນຫອມ. ກະຈວນຈັນ ກໍວ່າ.

ຂໍໂທດຫຼາຍໆ

ປຶ້ມຫົວດັ່ງກ່າວ ຍັງບໍ່ສາມາດນຳ
ມາເຜີຍແຜ່ໄດ້ ເນື່ອງຈາກຍັງບໍ່
ໄດ້ຮັບການອະນຸຍາດໃຫ້ເຜີຍແຜ່
ໄດ້ຢ່າງເປັນທາງການເທື່ອ...

ດ້ວຍຄວາມຮັກແພງ